

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Victor Braeckmanlaan - Rozebroekslag (Gent, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2019J230
Oktober 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Floortje Heirman

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	13
1.3.6.2	Geplande werken	14
1.4	Assessmentrapport	20
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	20
1.4.1.1	Landschappelijke situering	21
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	25
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	26
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	27
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	28
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	28
1.4.2.2	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	29
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	34
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	43
1.5	Synthese	47
2	Bibliografie	49

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). ..	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Ontgravingszone weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 5: Inplantingsplan bestaande toestand (Bron: Landmeter-expert Tom Barbe).	15
Figuur 7: Inplantingsplan nieuwe toestand (Bron: EVASCO bvba).	17
Figuur 8: Grondplan van de ondergrondse parkeergarage (Bron: EVASCO bvba).	17
Figuur 9: Terreinprofiel nieuwe toestand (Bron: EVASCO bvba).	18
Figuur 10: Doorsnedes blok B (Bron: EVASCO bvba).....	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de profiellijn (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 15: Hoogteverloop, NW-ZO en ZW-NO (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	26
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (Bron: Geopunt).	27
Figuur 19: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: Koninklijk Belgisch Rijksarchief).	30
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1777 (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1777 (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, 1840 (Bron: Geopunt). ..	32
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).	33

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2018, met aanduiding van de gekende archeologische waarden (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	43
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	44
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	44
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2005-2007 (Bron: Geopunt).....	45
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	45
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).....	46
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	46

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	20
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.	29

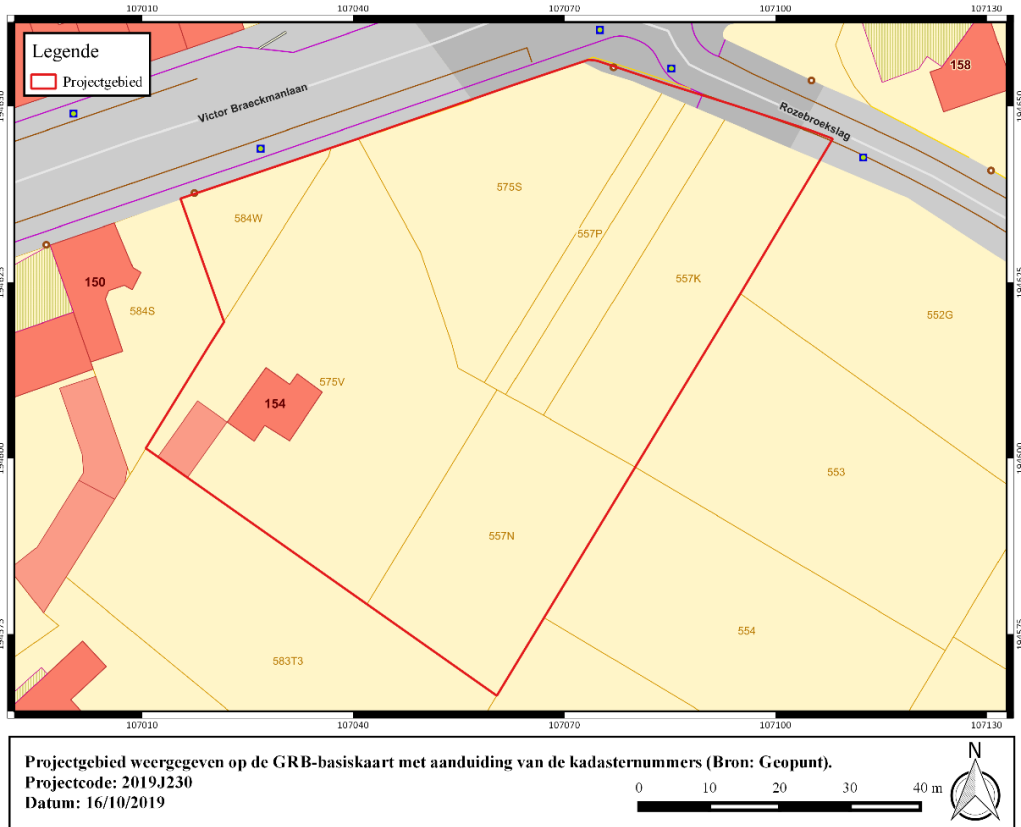
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

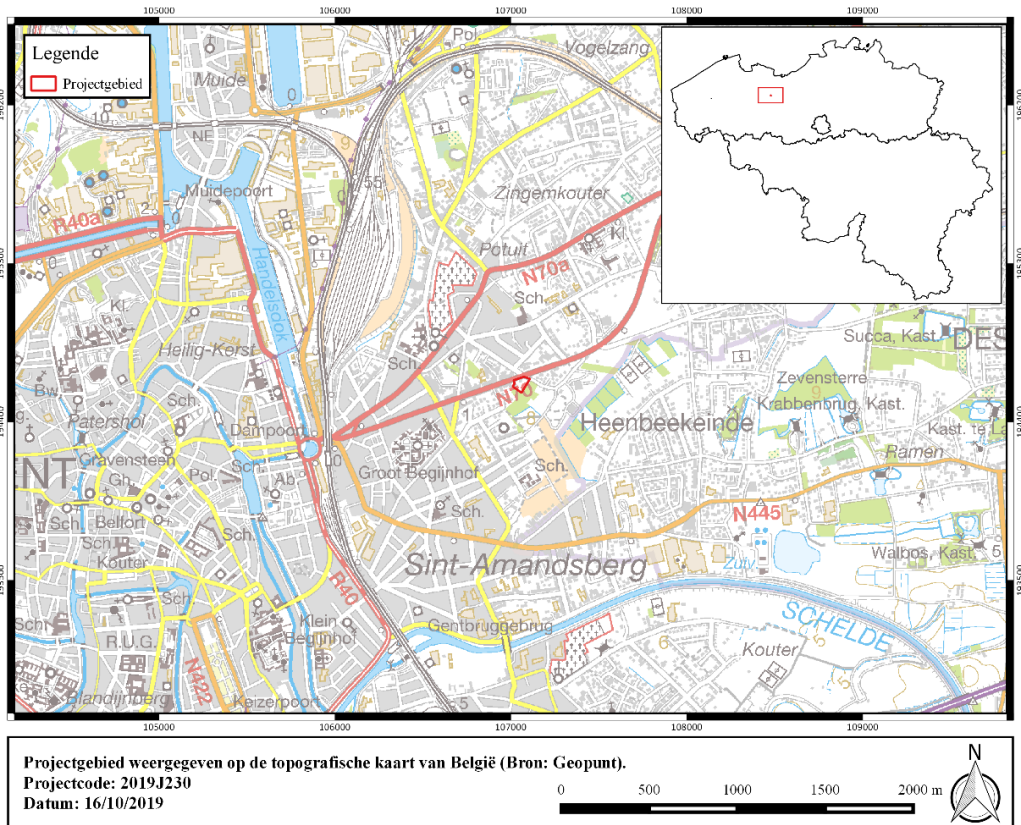
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Gent
	Deelgemeente	Sint-Amandsberg
	Postcode	9040
	Adres	Victor Braeckmanlaan Rozebroekslag 9040 Sint- Amandsberg
	Toponiem	Victor Braeckmanlaan - Rozebroekslag
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 107010$ $Y_{\min} = 194566$ $X_{\max} = 107108$ $Y_{\max} = 194656$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Gent, Afdeling 19, Sectie C, nr. 557k, 557n, 557p, 557r, 575s, 575v, 584w Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Floortje Heirman (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 4961 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. Binnen de grenzen van het plangebied situeert zich bebouwing. Deze bebouwing dient eerst gesloopt te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geadviseerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Victor Braeckmanlaan – Rozebroekslag te Sint-Amandsberg (Gent) werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

---

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Deventerkaart, ca. 1560
- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879
- Topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854
- Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

---

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksgebied is gelegen in Sint-Amandsberg, deelgemeente van Gent, in de provincie Oost-Vlaanderen. Sint-Amandsberg grenst in het noorden aan Oostakker. De gemeente wordt doorkruist door twee oude steenwegen van Gent naar Antwerpen en naar Dendermonde, en door de spoorlijn Gent-Antwerpen.

Het plangebied is ingesloten tussen de Victorbraeckmanlaan ten noordwesten en de Rozebroekslag ten noordoosten, ter hoogte van huisnummer 154, op zo'n 350 m ten oosten van de huidige dorpskern van Sint-Amandsberg en op zo'n 2 km ten noordoosten van de huidige stadskern van Gent. Het terrein beslaat een oppervlakte van ca. 4961 m² en omvat percelen 557k, 557n, 557p, 557r, 575s, 575v, 584w van afdeling 19, sectie C. De noordoostelijke grens wordt bepaald door percelen 552g, 553, 554 en 555 (partim); de zuidwestelijke grens wordt uitgemaakt door perceel 583t3; en de noordwestelijke grens wordt bepaald door perceel 584s. Op zo'n 350 m ten zuidoosten van het plangebied stroomt de Rozebroekbeek en op ca. 790 m ten noordwesten van het onderzoeksterrein de Rietgracht.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

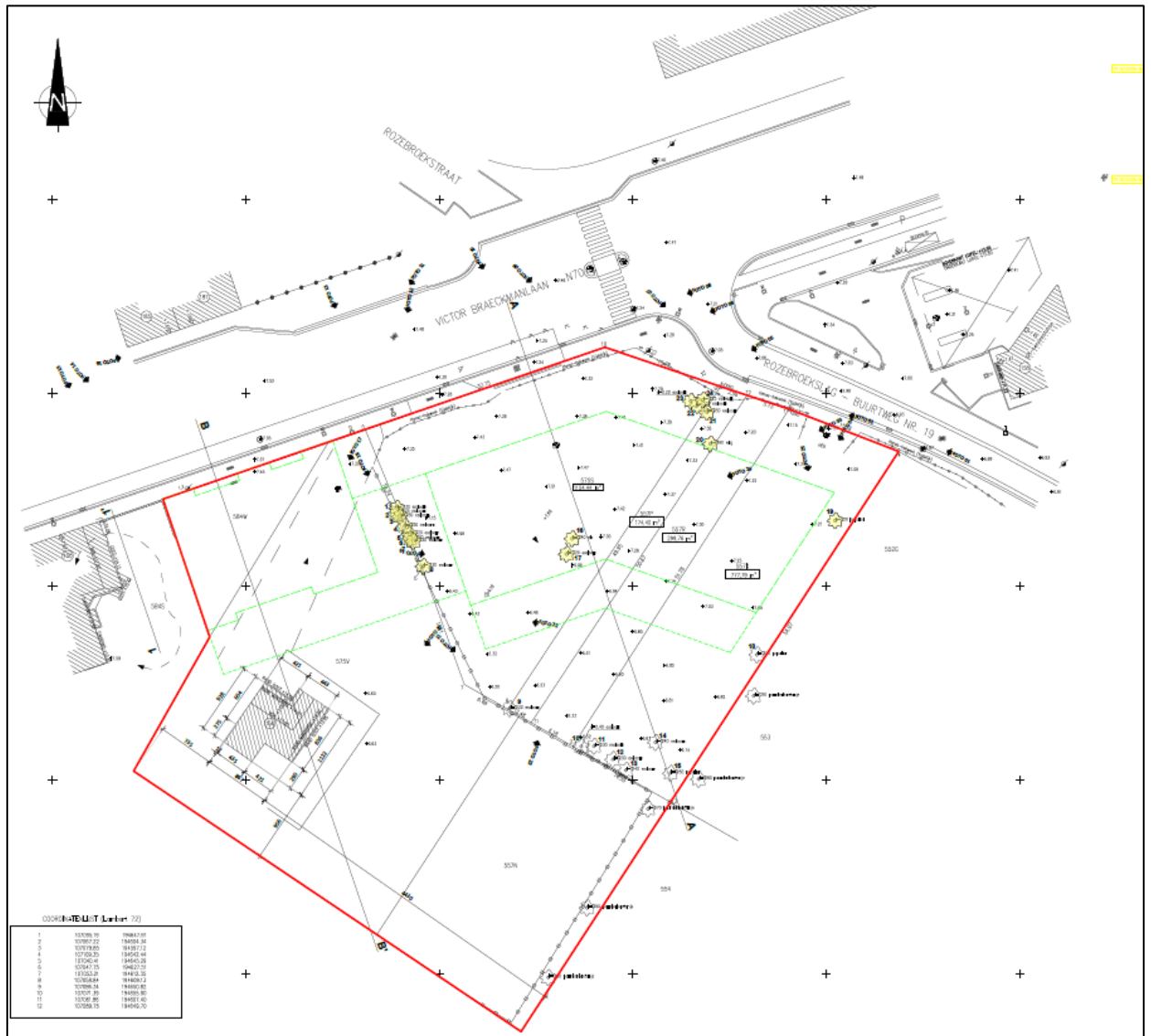
1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

Op heden is het plangebied deels ingenomen door grasland en deels door een braakliggende zone. Ter hoogte van de perceelgrens in het zuidoosten zijn enkele bomen waarneembaar. Deze behoren tot het bosgebied ten zuidoosten van het projectgebied. In het noordwesten van het onderzoeksgebied situeert zich een verharde weg met een totale oppervlakte van ca. 310 m². Daarnaast bevindt zich nog een kleine verharde zone van ca. 50 m² ter hoogte van de Victor Braeckmanlaan. In het zuidoosten is bebouwing aanwezig. Deze bebouwing kent een totale oppervlakte van ca. 133 m². Aansluitend is een verhard terras, ca. 185 m², gesitueerd. Binnen de grenzen van het plangebied zijn meerdere esdoorns, een els, een wilg en een populier aanwezig. Op het onderzoeksgebied was een tankstation gevestigd vanaf de jaren '70. In functie van de sloop en geplande ontwikkeling werden verschillende saneringen uitgevoerd binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Enkel over de sanering van de zuidoostelijke hoek over een oppervlakte van ca. 200 m² is informatie beschikbaar. Hier werd tot 2m onder het huidige maaiveld afgegraven en kan aldus uitgegaan worden van een verstoord bodemarchief. De impact van deze bouw- en sloopwerken en overige saneringen op het bodemarchief is ongekend.

Figuur 4: Ontgravingszone weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

Figuur 5: Inplantingsplan bestaande toestand (Bron: Landmeter-expert Tom Barbe).

1.3.6.2.2 *Ontworpen toestand*

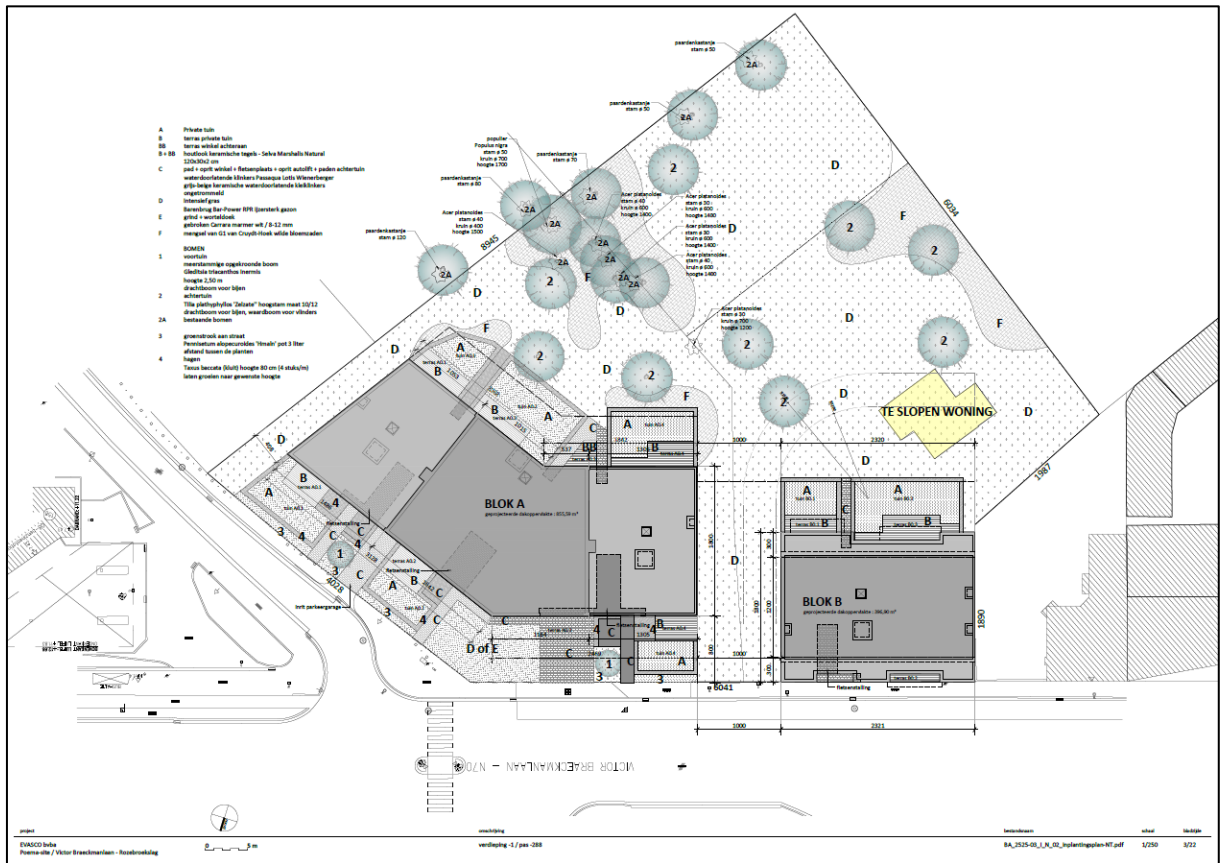
De opdrachtgever plant de realisatie van 3 meergezinswoningen met ondergrondse parking en bijhorende nutsvoorzieningen. Om dit te kunnen realiseren dient de bestaande bebouwing gesloopt en de aanwezige verharding verwijderd te worden.

Binnen de grenzen van het terrein zijn twee blokken voorzien: blok A en blok B. De totale oppervlakte van blok A bedraagt ca. 855 m², van blok B ca. 396 m². De gelijkvloerse verdieping zal dienst doen als handelsruimte, op de overige verdiepingen worden appartementen gepland. Voor beide blokken zijn meerdere private terrassen voorzien. De oppervlakte van deze verhardingen varieert. Aansluitend is telkens een tuinzone gepland. In de voortuin zullen meerdere paden bestaande uit waterdoorlatende klinkers aangelegd worden. Tevens zullen hier enkele meerstammige opgekroonde bomen aangeplant worden. In de achtertuin worden enkele bestaande bomen bewaard, maar hier komen nieuwe bomen bij. Langs de straatkant is een groenstrook voorzien.

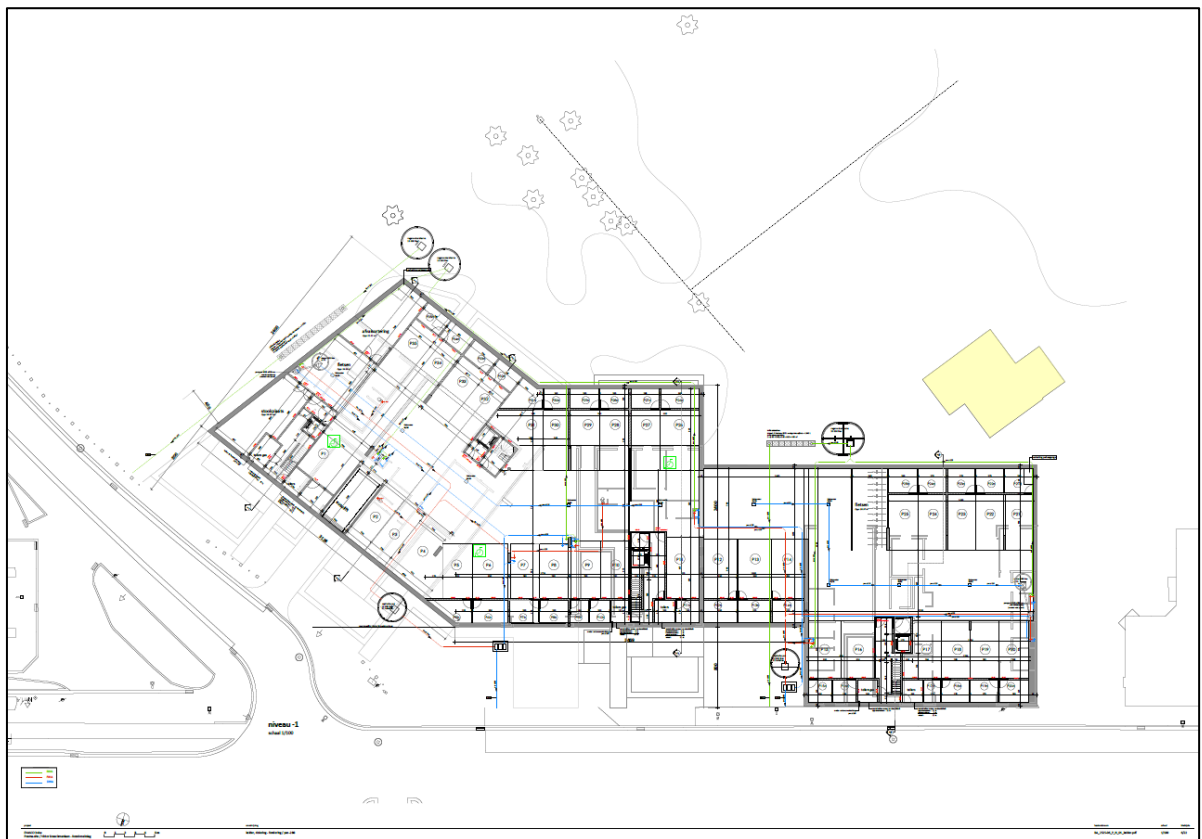
Ter hoogte van de Rozebroekslag zal zich de inrit van de ondergrondse parkeergarage situeren. De ondergrondse ruimte wordt via de inrit en via een autolift bereikt. De ruimte heeft plaats voor 35 autoparkeerplaatsen. Verder zijn er twee fietsenstallingen, een stookplaats, vier liften en trappen en een afvalsorteringsplaats voorzien. Ten oosten en zuiden van de structuur is een infiltratiebekken voorzien (2870 liter en 1640 liter). Daarnaast zijn drie regenwaterciternes gepland, twee van 15 000 liter en één van 20 000 liter. In de ondergrondse ruimte zijn twee citernes voorzien, beide van 3000 liter. In het noorden zal een septische put aangelegd worden van 10 000 liter voor 32 toiletten. De vloerplaat van de garage bestaat uit gewapend beton met een gepolierde afwerking. De maximale diepte van de uitgraving bedraagt ca. 4,5 m.

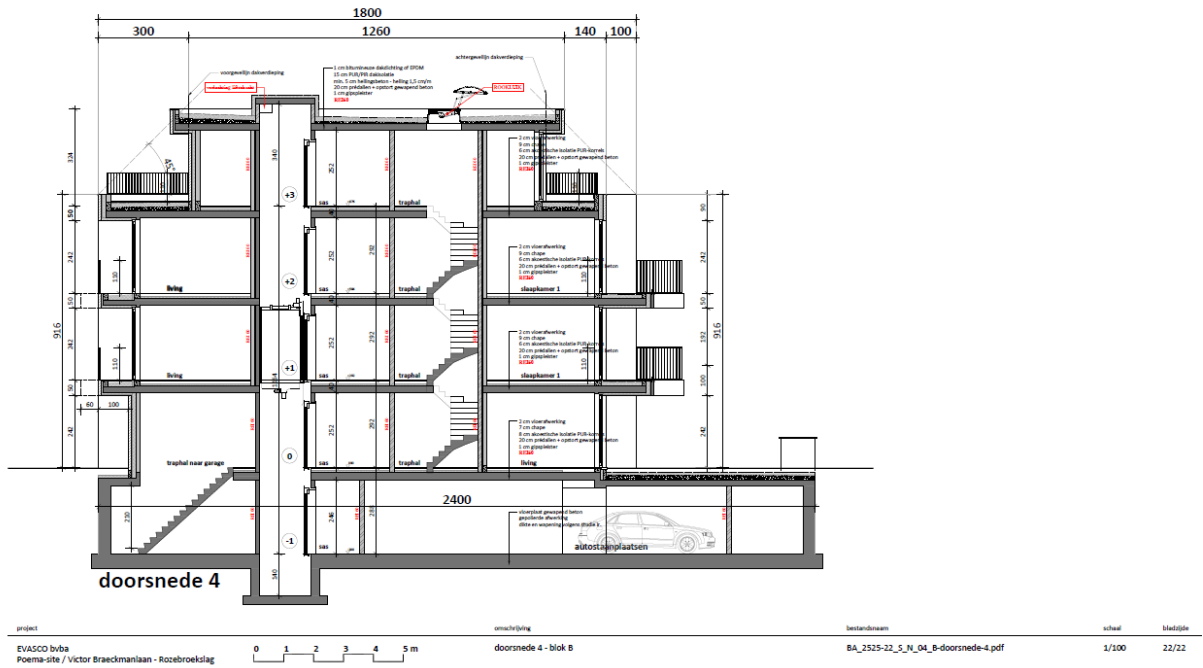
Figuur 6: Inplantingsplan nieuwe toestand (Bron: EVASCO bvba).

Figuur 7: Grondplan van de ondergrondse parkeergarage (Bron: EVASCO bvba).

Figuur 9: Doorsnedes blok B (Bron: EVASCO bvba).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

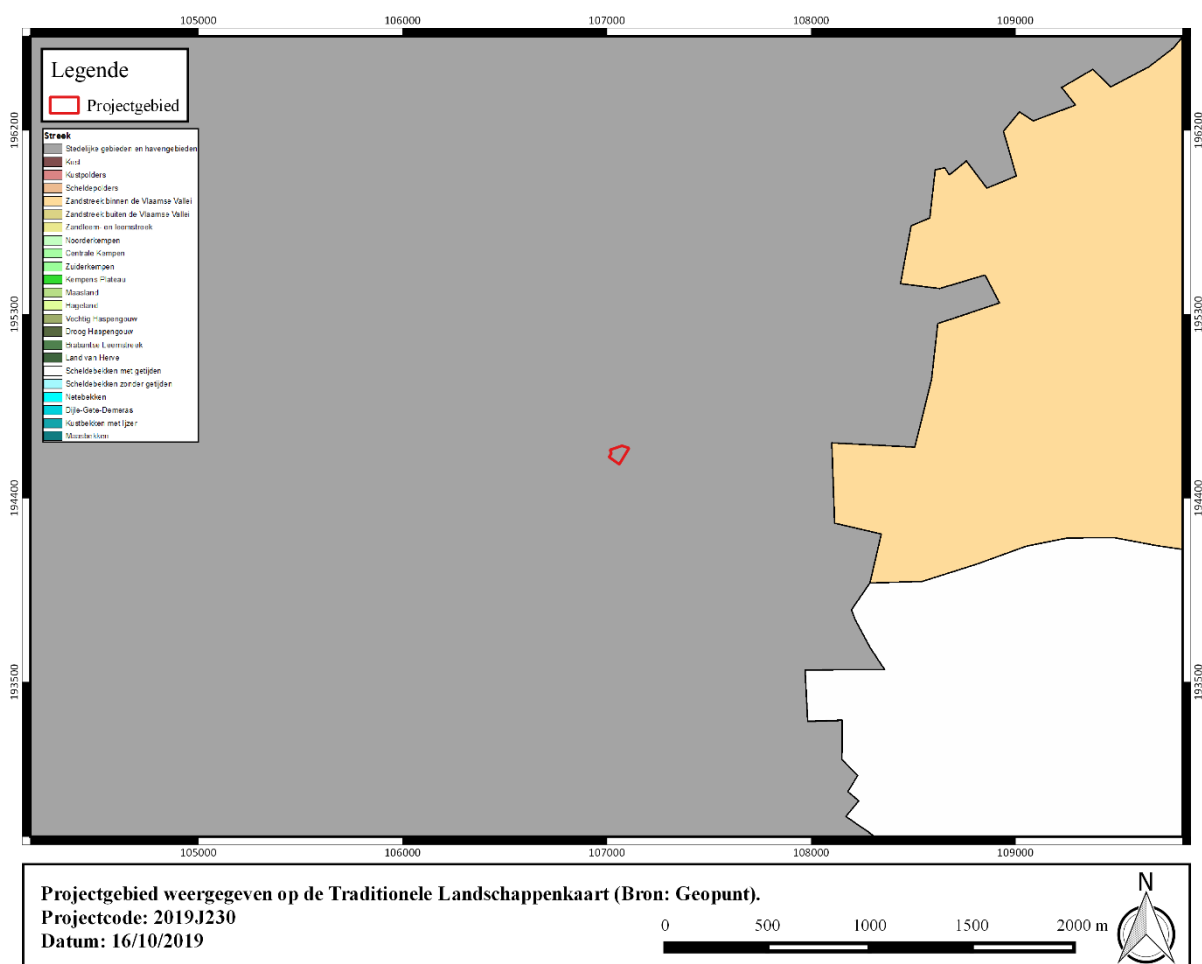
<i>Bron</i>	<i>Informatie</i>
Landschappelijke situering	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge)
Quartair	Type 13: getijdenafzettingen / fluviatiele afzettingen / eolische afzetting / hellingsafzettingen
Bodentypes	OB, vPfp, vEgp(v)
Potentiële bodemerosie	Geen informatie
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	3,6 – 7,6 m TAW
Hydrografie	Bekken van de Gentse Kanalen (deelbekken: Gentse Binnenwateren) Waterlopen: Rozebroekbeek, Rietgracht, Zeeschelde, Handelsdok

1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in stedelijke gebieden en havengebieden, in de zandstreek. Sint-Amandsberg is gelegen nabij de alluviale vlakte van Leie en Schelde. Door de eeuwen heen waren deze rivieren de belangrijkste waterwegen waarlangs handelsverkeer heeft plaatsgevonden. In het zuidwesten situeren zich een aantal zandheuvelds die overblijfsels waren van boreale stuifzandkoppen van 10 000 jaar oud. De naam van de gemeente verwijst naar de nog bewaarde zandheuvel, de Sint-Amandsberg of Kapelleberg. Rond deze berg ontwikkelde zich in de 19de eeuw het huidige centrum. Binnen het plangebied varieert de TAW waarde tussen 3,6 en 7,6 m TAW.

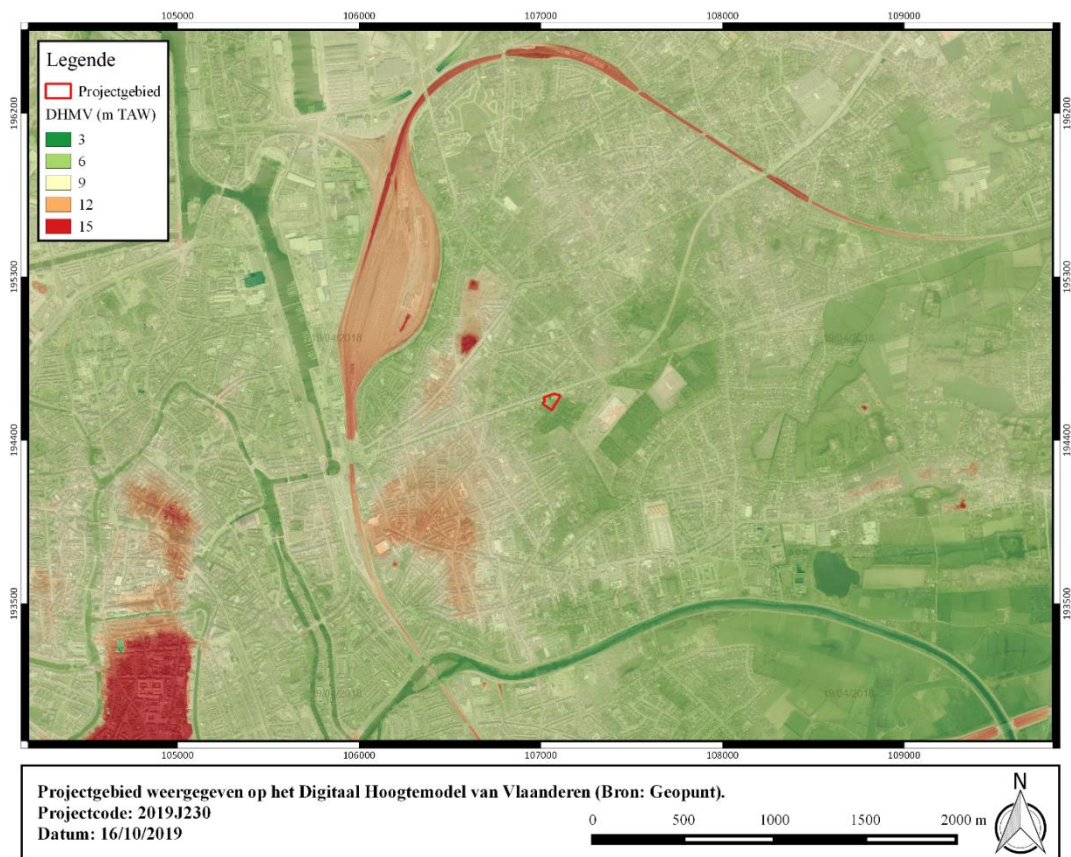
Hydrografisch gezien is het projectgebied gelegen in het bekken van de Gentse Kanalen (deelbekken: Gentse Binnenwateren). Op 350 m ten zuidoosten stroomt de Rozebroekbeek, op 790 m ten noordwesten de Rietgracht, op ca. 1,2 km ten westen Handelsdok, en op 1,4 km ten zuiden de Zeeschelde.

Er is geen informatie gekend over de potentiële bodemerosie binnen de contouren van het plangebied.

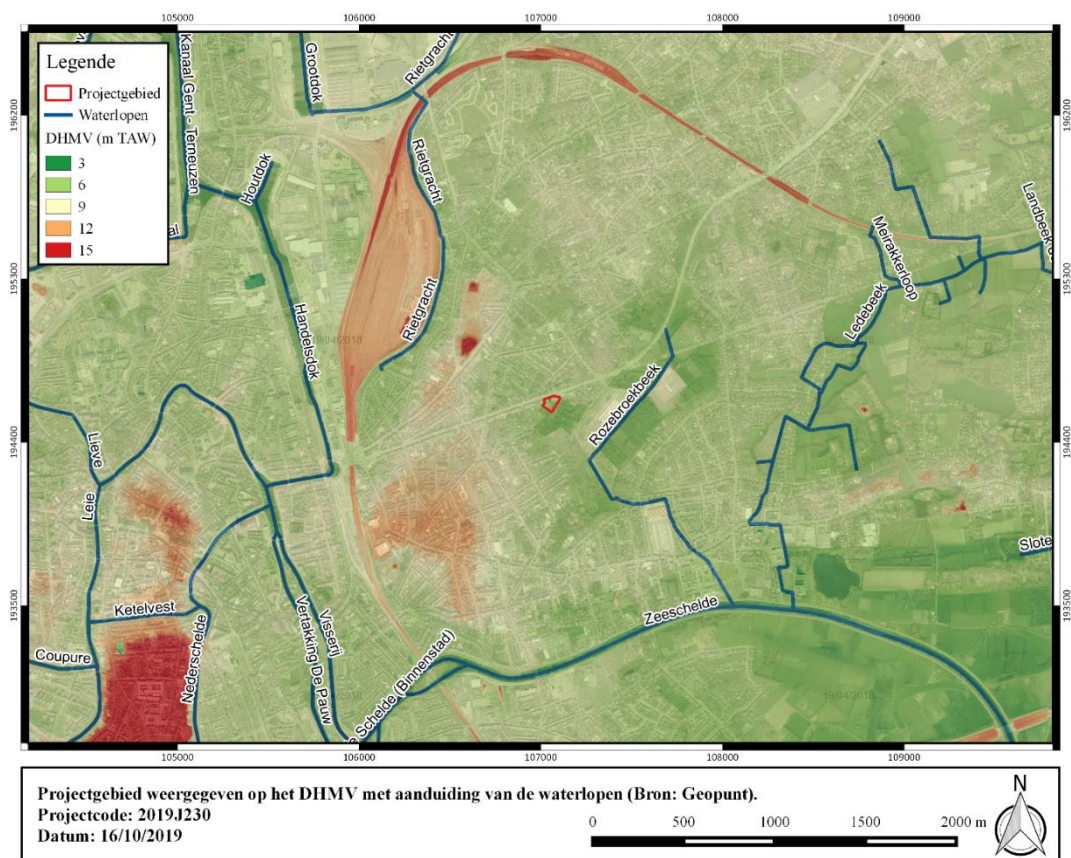

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

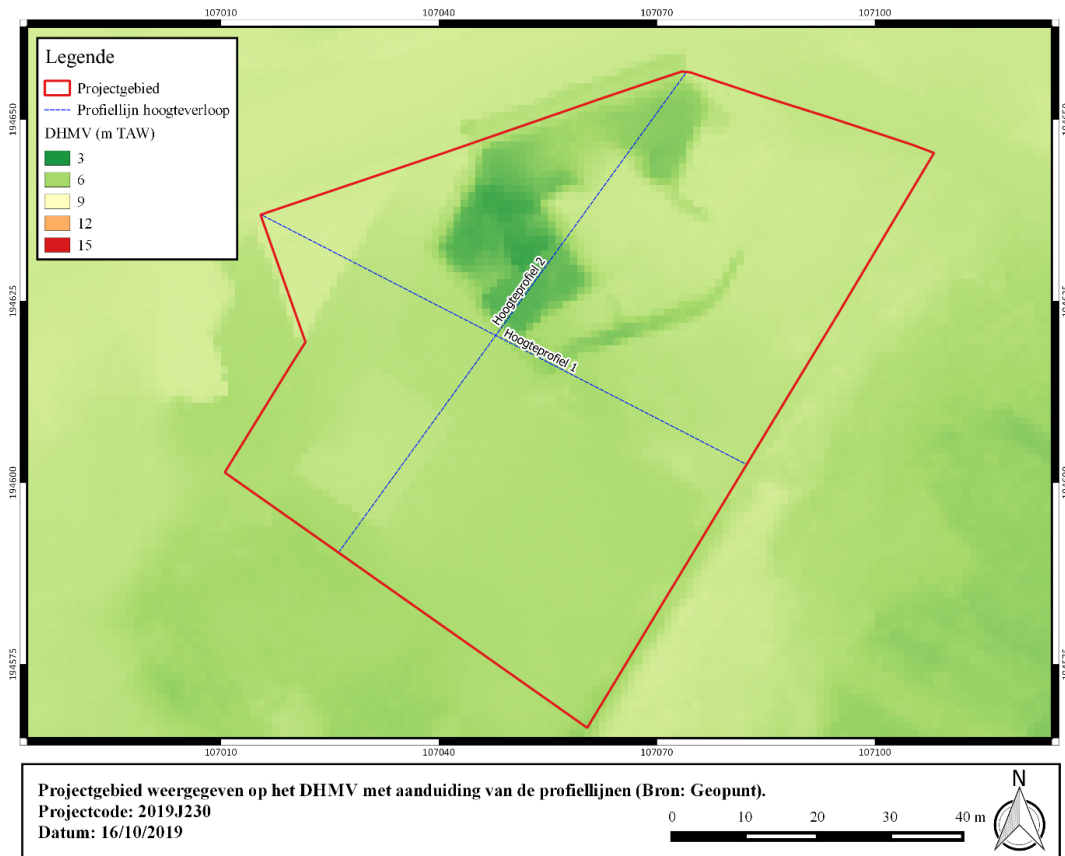

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

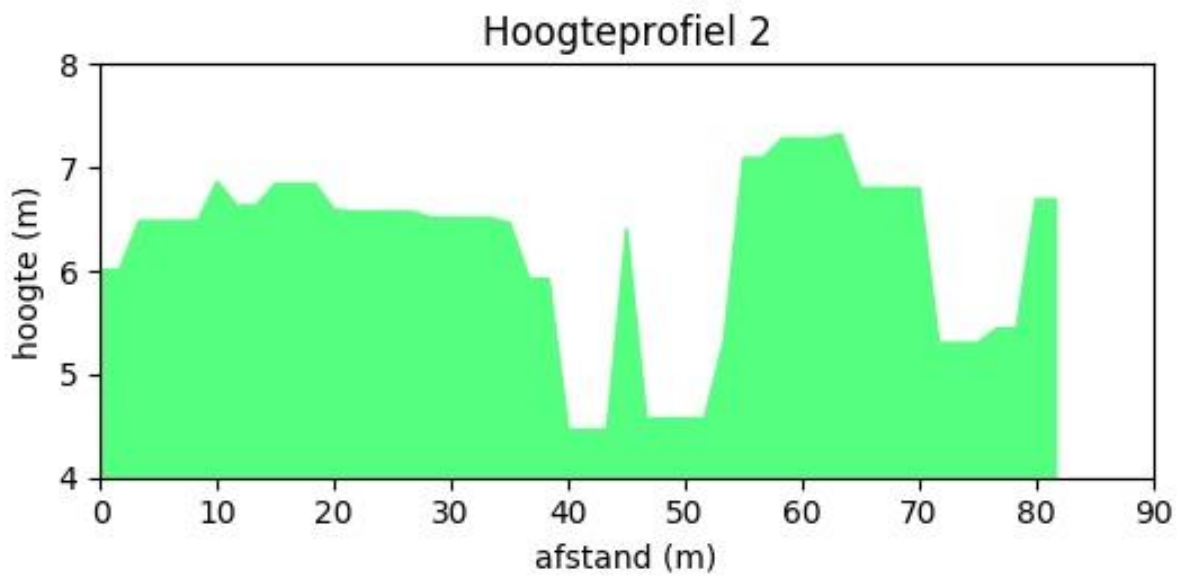
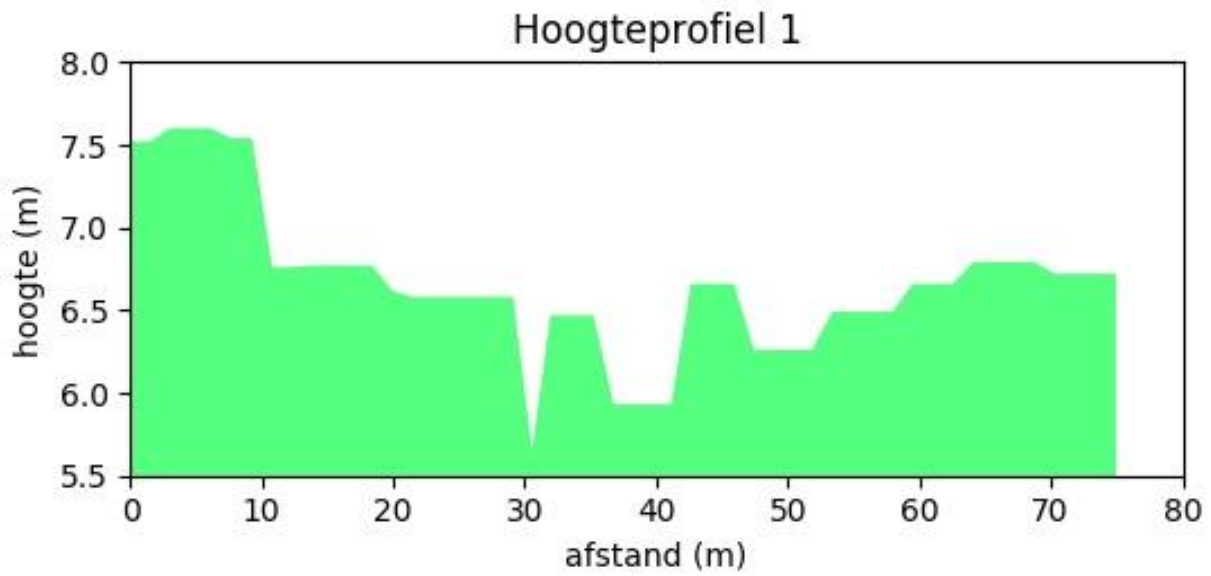

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de profiellijn (Bron: Geopunt).

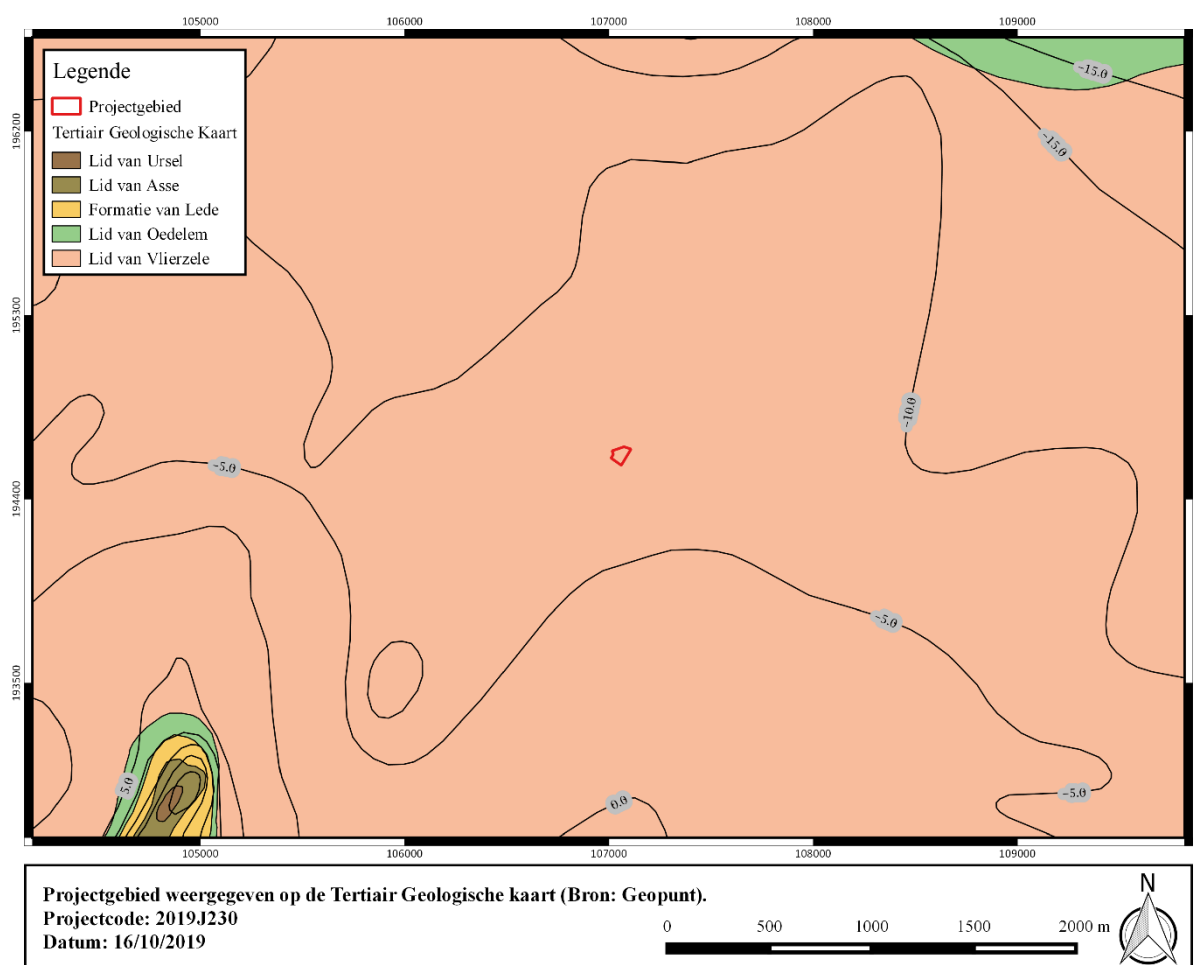
Figuur 14: Hoogteverloop, NW-ZO en ZW-NO (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied bevindt zich in de Formatie van Gentbrugge. De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiige siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

Het **Lid van Vlierzele** is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiig zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

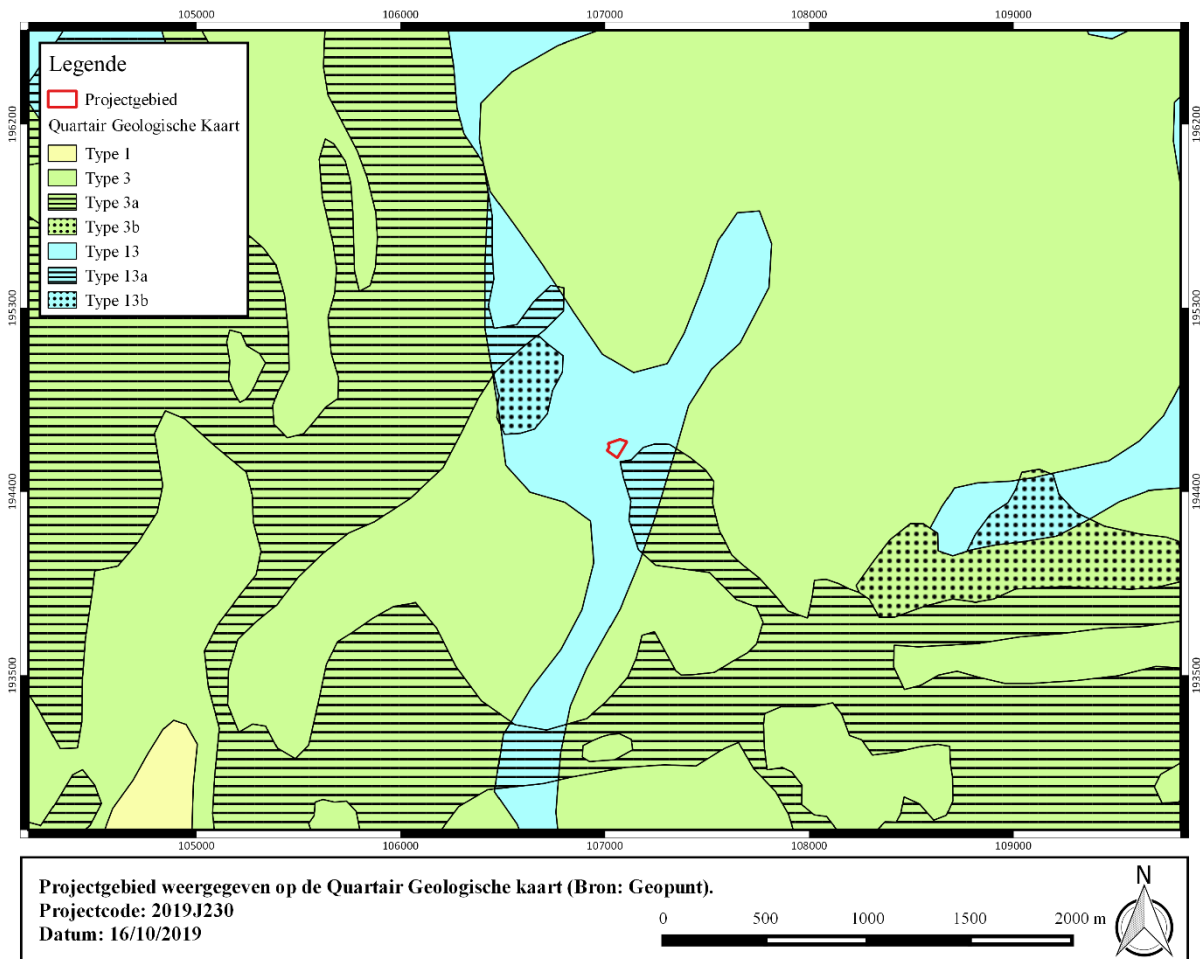

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 13**. Dit type bestaat uit een basis van getijdenafzettingen van het Eemiaan (marien en estuarien) gevolgd door een fluviatiele afzetting van het Weichseliaan. De top bestaat uit een eolische afzetting (zand tot silt) van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. In deze eolische afzetting kunnen eventuele hellingsafzettingen voorkomen en lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De gemeente Sint-Amandsberg werd pas in 1872 officieel opgericht, maar werd reeds eerder vernoemd. De naam zou voor het eerst vermeld zijn in 1350 als te *Sente Amants*, in 1352 als te *Sente Amans* en in 1360 als *Sente Amandsberghe*. In 1350 werd een kapel opgericht wat wijst op een uitbreiding van de bewoning. De Heilige Amandus zou wekelijks op de heuvel gepredikt hebben. Hij verwierf rond 630 grote domeinen ten noorden van Gent. Deze domeinen gingen over naar een abdij die hij in Gent stichtte, Sint-Baafs. Het hele gebied werd ontgonnen. Het huidige Sint-Amandsberg maakte deel uit van de uitgestrekte Sint-Baafsheerlijkheid. De oorsprong van de gemeente zou verder terug gaan tot 966 wanneer de Sint-Baafsabdij ten noorden van de Sint-Amandsberg een van haar oudste hoeven opgericht had. Als site zou ze mogelijk teruggaan tot de 7de – 8ste eeuw. Dit hof wordt beschouwd als de oudste woonkern van Sint-Amandsberg. In de 17de eeuw verdwijnt het hof. Slechts de benaming *Singemkouter* blijft bewaard en verwijst naar de noordelijk gelegen akkers van het hof. In 1540 werd de Negenmeimarkt van het Sint-Baafsdorp verplaatst naar het gehucht Sint-Amandsberg. Op deze markt werd vee verhandeld wat veel volk aantrok. In 1847 werd aan de voet van de Sint-Amandsberg een nieuw kerk gebouwd en werd Sint-Amandsberg een zelfstandige parochie. 25 jaar later werd het een afzonderlijke gemeente. Later vergroeide het centrum echter morfologisch volledig met Gent. Tot in de tweede helft van de 19de eeuw was de gemeente gekenmerkt door land- en tuinbouw. Door de industrialisatie groeide het bevolkingsaantal en dus ook de bebouwing. Hierdoor werden nog de parochie van Onze Lieve Vrouw van de Oude Bareel (1928), van Sint-Bernadette (1949) en van het Westveld (1957) opgericht.³

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd op de vroegere spoorlijn Gent-Antwerpen de Victor Braeckmanlaan aangelegd. Ze vormt de centrale as in Sint-Amandsberg en stond beter bekend als de Nieuwe Antwerpsesteenweg. De weg loopt in het verlengde van de Land van Waaslaan naar de Alfons Braeckmanlaan. Op die manier werden de eerste drie burgemeesters van Sint-Amandsberg (Alfons Braeckman, Victor Braeckman en Henri van Cleemputte) in een straatnaam vereeuwigd. De oorspronkelijke spoorlijn was in gebruik sinds 1847 maar in 1911 werd de spoorlijn in een brede boog verlegd naar Gent-Dampoort.⁴

---

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: *Sint-Amandsberg* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14012>

Hasquin H., Van Uytven R. & Duvosquel J.M. 1980. *Gemeenten van België, geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek Vlaanderen-Brussel*, Gemeentekrediet van België, Brussel, 975-976.

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: *Victor Braeckmanlaan* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/3432>

1.4.2.2 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Ter bestudering van het projectgebied worden hieronder een aantal historische kaarten in beschouwing genomen. Deze kaarten zijn momentopnamen doorheen de geschiedenis en verschaffen ons inzicht in de bebouwingshistoriek van het desbetreffende projectgebied.

Het plangebied is op meerdere historische kaarten af te lezen. Hieronder worden zowel de kaart van Jacob van Deventer (1560), de Ferrariskaart (1771-1777), de Atlas der Buurtwegen (1840), de Poppkaart (1842-1879), de topografische kaart Vandemaelen (1846-1854) en de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970) besproken.

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

<i>Bron</i>	<i>Jaartal</i>	<i>Historische Situatie</i>
Kaart van Jacob van Deventer	Midden 16 ^{de} eeuw (1560?)	Akkerland, geen bebouwing aanwezig
Ferraris	1771-1777	Akkerland, geen bebouwing aanwezig
Atlas der Buurtwegen	1840	Geen bebouwing aanwezig
Poppkaart	1842-1879	Geen bebouwing aanwezig
Vandermaelen	1846-1854	Geen bebouwing aanwezig
Kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw	1950-1970	Bebouwing aanwezig
Luchtfoto	1971	Bebouwing aanwezig
Luchtfoto	1979-1990	Bebouwing aanwezig
Luchtfoto	2000-2003	Bebouwing aanwezig
Luchtfoto	2005-2007	Bebouwing aanwezig
Luchtfoto	2008-2011	Bebouwing aanwezig
Luchtfoto	2015	Bebouwing aanwezig
Luchtfoto	2018	Bebouwing aanwezig

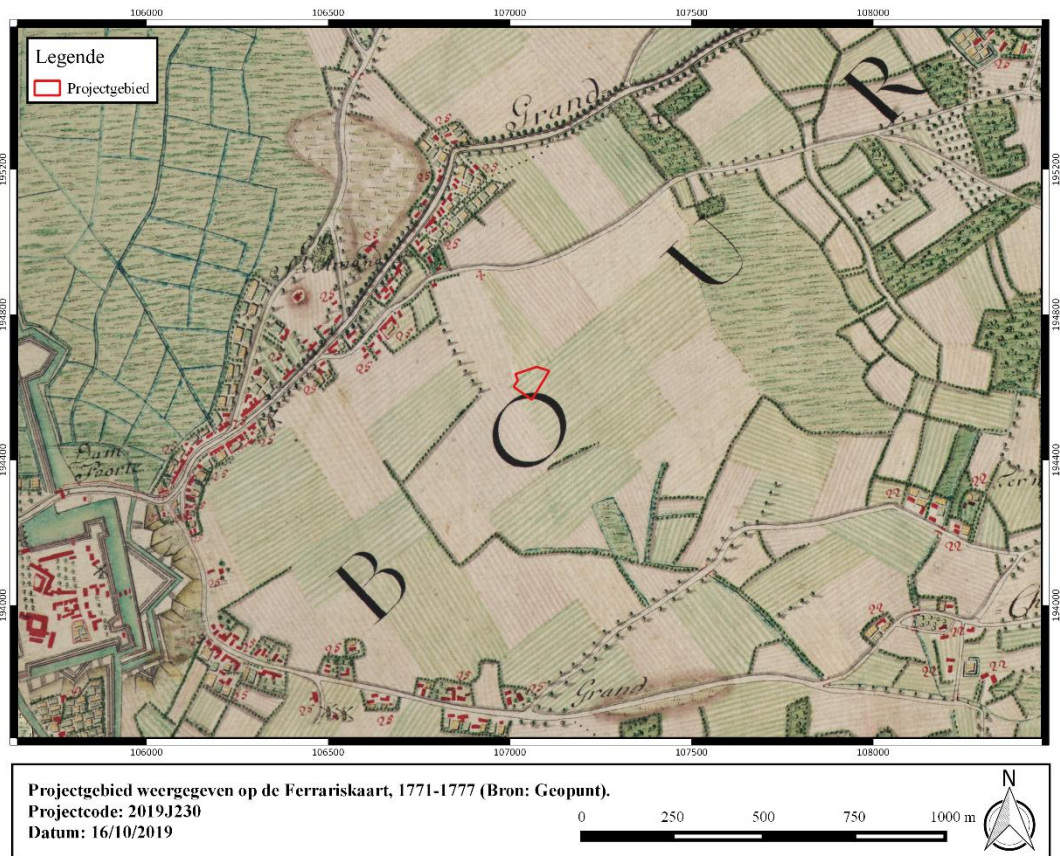
Op de kaart van Jacob van Deventer uit ca. 1560 is op te merken dat het projectgebied zich buiten de Gentse bebouwde stadskern bevindt. In de omgeving van het onderzoeksgebied is verspreide bebouwing zichtbaar. Binnen de grenzen van het plangebied is geen bebouwing waarneembaar. Het terrein is naar alle waarschijnlijkheid in gebruik als akkerland. Ten westen is het Spanjaardenkasteel, de vierhoekige structuur, zichtbaar. Pas in 1577 werd het Spanjaardenkasteel, opgericht in 1540 door Keizer Karel, in de nieuwe stadsversterking opgenomen. Deze situatie is tevens te zien op de Ferrariskaart uit 1777. Ten westen van het onderzoeksterrein staat reeds het toponiem *Dampoorte* aangeduid. Op de Atlas der Buurtwegen uit 1840 omvat het plangebied percelen 183 (partim), 184 (partim), 185, 186 en twee percelen zonder nummer. Binnen de contouren van het projectgebied is geen bebouwing aanwezig. De Rozebroekslag staat op deze kaart aangeduid als *Chemin n° 19 (78)*. De Victor Braeckmanlaan is nog niet aanwezig. Op de Poppkaart uit 1842-1879 verschijnt de weg voor het eerst als *Chemin de Gand à Anvers*. Het onderzoeksgebied omvat de percelen 900, 915a, 916, 919a-b (partim), 919 (partim) en 920 (partim). Er bevindt zich geen bebouwing binnen de grenzen van het projectgebied. Dit geldt tevens voor de topografische kaart Vandemaelen uit 1846-1854. Op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970) zien we een duidelijke verandering optreden. Op deze kaart is er duidelijk bebouwing aanwezig. De bebouwing situeert zich centraal en in het westen van het plangebied. In het noordoosten van het projectgebied is een vijver/zwembad van ca. 320 m² waarneembaar.

Rondom de bebouwing en de vijvers zijn verschillende bomen aangeplant. Het zuiden van het onderzoeksterrein is ingenomen door een groenzone bestaande uit bomen. In de omgeving van het plangebied is nu dichte bebouwing op te merken.

Figuur 18: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: Koninklijk Belgisch Rijksarchief).

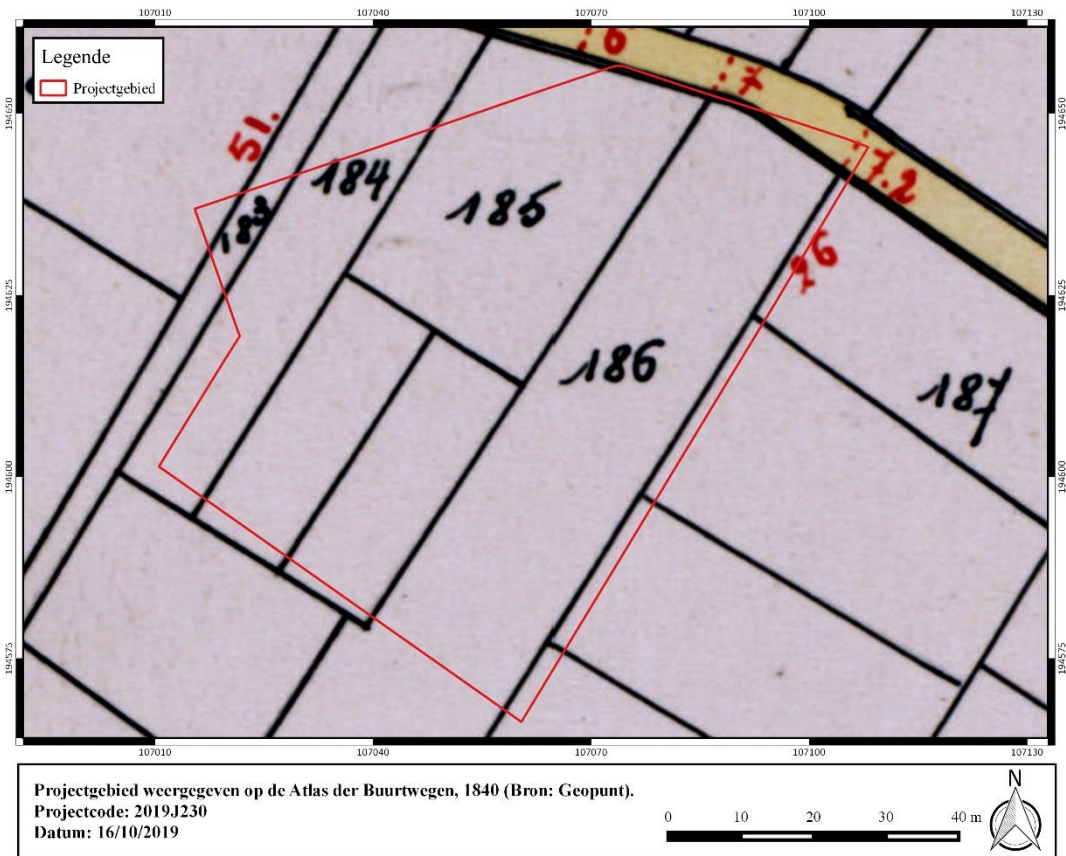

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1777 (Bron: Geopunt).

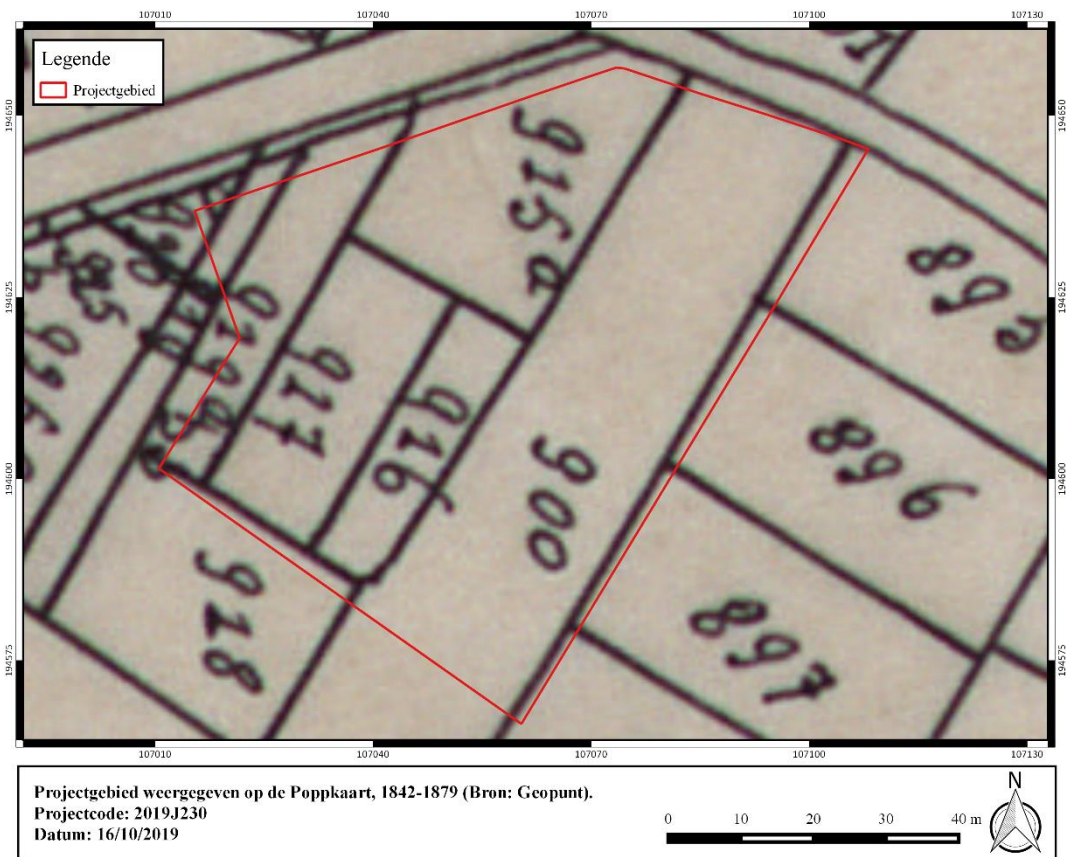

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1777 (Bron: Geopunt).

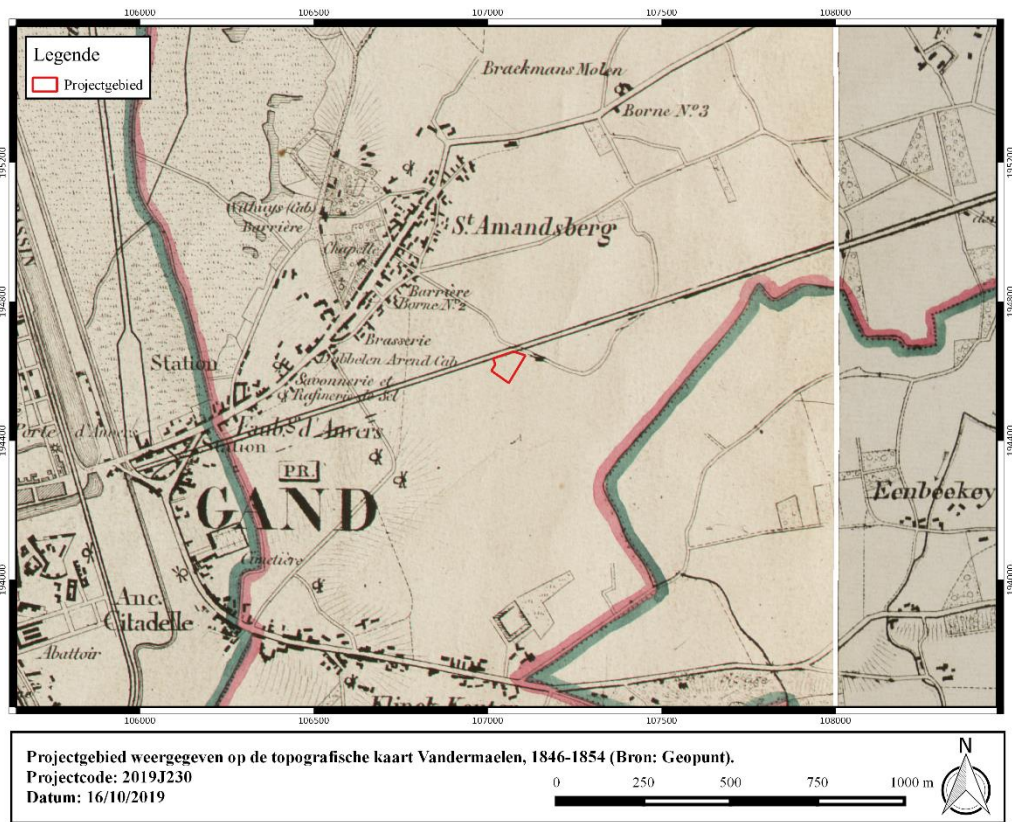

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, 1840 (Bron: Geopunt).

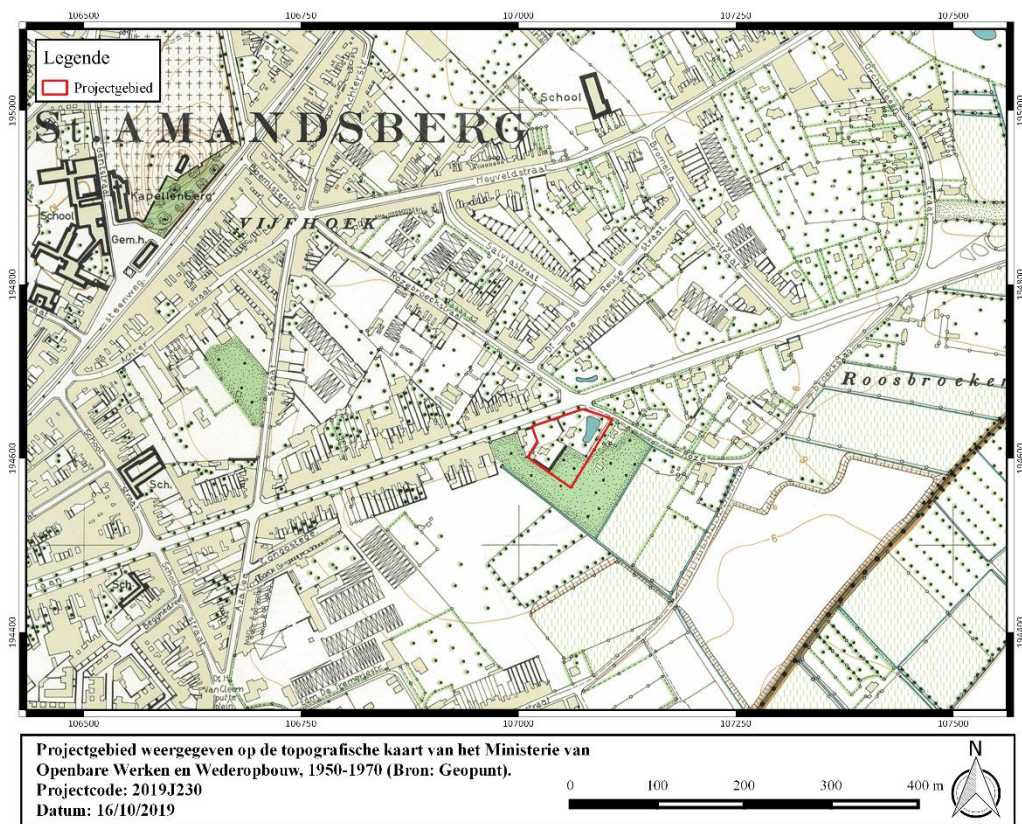

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

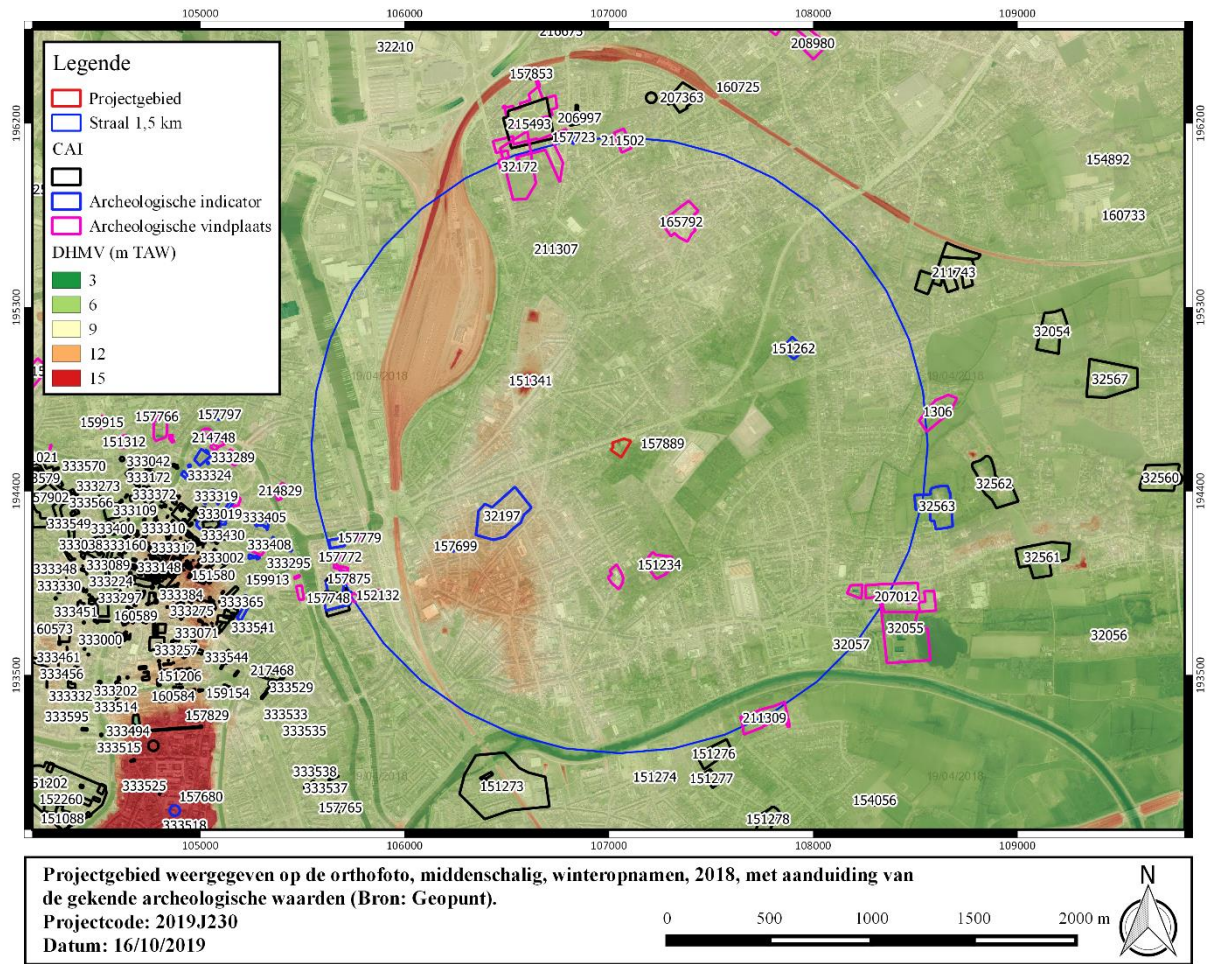

1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische waarden gekend. In de ruime omgeving van het plangebied zijn meerdere archeologische vaststellingen gedaan. De archeologische waarden binnen een straal van 1,5 km rondom het plangebied worden in onderstaand overzicht weergegeven. In een straal van 1,5 km werden in het verleden reeds tien opgravingen en tien mechanische prospecties uitgevoerd. De meest noemenswaardige worden hieronder besproken.

Op zo'n 500 m ten zuiden van het projectgebied kwam door middel van een mechanische prospectie in 2006 een site met walgracht uit de volle middeleeuwen aan het licht (CAI 151234). Vlakbij werden een fragment van een gepolijste bijl uit het neolithicum, aardewerk uit de Romeinse tijd en ploegsporen uit de late middeleeuwen vastgesteld (CAI 157892). Op zo'n 1,2 km ten noordwesten van het plangebied kwamen tijdens een opgraving in 1983 een grafheuvel met crematies, een vierkant gebouwplattegrond, en een diepe waterput uit de late ijzertijd, en meerdere Romeinse brandrestengraven aan het licht (CAI 32172). In dezelfde regio werd tevens een mechanische prospectie uitgevoerd in 2010. Hierbij konden grachtfragmenten van een circulair grafmonument en besmeten aardewerk uit de bronstijd, aardewerk uit de vroege ijzertijd, de Romeinse tijd en de Merovingische periode opgemerkt worden (CAI 151115). Op 1,3 km ten zuidwesten werd een vierkante houten waterput uit de Merovingische periode opgemerkt. Daarnaast ook natuurstenen muurresten van het koor van de vermoedelijke parochiekerk van het Sint-Baafsdorp uit de volle middeleeuwen (CAI 152132). Op ca. 1,3 km ten zuidoosten konden karresporentracés uit de laat-Romeinse periode en paalkuilen, grachten en waterputten uit de volle middeleeuwen geconstateerd worden (CAI 207335). Op 1,5 km ten zuidwesten werden onder andere een Romeinse intaglio (CAI 157818); een gouverneurswoning met resten in Doornikse kalksteen uit de late middeleeuwen (CAI 157830); Gallo-Romeins aardewerk, paalgaten uit de Romeinse tijd die op een eerste bewoningskern zouden wijzen, gebouwplattegrond uit de volle middeleeuwen, reducerend gebakken aardewerk uit de late middeleeuwen en sporen van het Spanjaardenkasteel uit de 16de eeuw (CAI 157875) aangetroffen. Andere sporen van het Spanjaardenkasteel werden gevonden tijdens een mechanische prospectie in 1991. Het zou gaan om het voormalige kruitmagazijn (CAI 157779). Daarnaast werden tevens muurresten uit Doornikse kalksteen aangetroffen. Deze kunnen geïdentificeerd worden met het 16de-eeuwse kasteel (CAI 157784). Tevens werd een opgraving uitgevoerd op ca. 1,5 km ten zuidoosten van het onderzoeksterrein. In 2011 werden volgende zaken vastgesteld: lithisch materiaal uit de steentijd; crematiegraven uit de ijzertijd; gebouwplattegronden uit de midden-Romeinse tijd, vroege, volle en late middeleeuwen; en enkele grachten uit de nieuwe tijd (CAI 207012). Op dezelfde afstand in zuidelijke richting kwamen een brandrestengraf uit de midden-Romeinse periode; een graf met verbrand bot en wellicht een scramasax uit de vroege middeleeuwen; en kuilen en grachten uit de nieuwe en nieuwste tijd aan het licht (CAI 211309).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018, met aanduiding van de gekende archeologische waarden (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

Ograving

1306	<p>Ograving (2004); NK: 150 m</p> <p>Romeinse tijd: greppels, mogelijk kleiwinningsput, randfragment van een mortarium en enkele scherven kruikwaar.</p> <p>Bron: Cherretté B., De Decker S. & Mortier S., 2005. Archeologisch (waarderings)onderzoek in de provincie Oost-Vlaanderen (2004), in: VOBOV-info 62, 11-16.</p>
32055	<p>Ograving (1960 – 1998); NK: 150 m</p> <p>Mesolithicum: lithisch materiaal.</p> <p>Neolithicum: lithisch materiaal.</p> <p>Late bronstijd: 105 crematiegraven (urnengraven, Brandschüttungsgräber, beendergraven, Brandgrubengräber).</p>

	<p>Late ijzertijd: aardewerk.</p> <p>Romeinse tijd: 6 terracottafigurines, bewoningssporen, 8 waterputten, Gallo-Romeinse weg die de zuidelijke rand van de necropool doorsnijdt, verschillende graven met veel grafgiften.</p> <p>Vroege middeleeuwen: paalsporen.</p> <p>Volle middeleeuwen: drainagesysteem, sporen van houten gebouwen (mogelijk kleine boerderijen).</p> <p>Bron: De Vos S., 2004. Het Gallo-Romeins grafveld van Destelbergen-Eenbeekeinde: studie van 60 brandrestengraven en 4 ustrina uit de opgravingscampagne van 1998, in VOBOV-Info, nr. 59, juni 2004, 17-26.</p>
32172	<p>Opgraving (1983); NK: 250 m</p> <p>Late ijzertijd: twee grote circulaire structuren (grafheuvel) met crematies, vierkant gebouwplattegrond met zes evenwijdige palenrijen (vermoedelijk drieschepig), diepe (water)put die als drenkplaats voor het vee werd gebruikt.</p> <p>Romeinse tijd: meerdere Romeinse brandrestengraven, onder andere een trapeziumvormige grafkuil met twee potjes (waarvan één met een jachtafereel).</p> <p>Bron: Vanmoerkerke J., 1985. Vierkante grafstructuur uit de ijzertijd aan de Hogeweg. In: Stadsarcheologie Gent 9, 2, 42-51.</p>
151341	<p>Opgraving (2008); NK: 15 m</p> <p>18de eeuw: restanten van twee bakstenen trapconstructies, funderingen van de kapel.</p> <p>Bron: Berkers M., e.a. 2009. Archeologisch onderzoek in Gent in 2008 (O.-vl.), in: Archaeologia Mediaevalis, jg. 32, 84-87.</p>
152132	<p>Opgraving (1992); NK: 15 m</p> <p>Merovingische periode: vierkante houten waterput deels onder de natuurstenen funderingen met daarin een kam, een mantelspeld en aardewerk.</p> <p>Volle middeleeuwen: natuurstenen muurresten van het koor van de vermoedelijke parochiekerk van het Sint-Baafsdorp. Onder de funderingen en het oudste vloerniveau werden fragmenten van bepleistering met twijgindrukken ontdekt, die mogelijk afkomstig zijn van een houten kerk. De oudst bewaarde kerkvloer kan mogelijk gedateerd worden in de 11de of 12de eeuw.</p> <p>Bron: Laleman M.-C. & Raveschot P., 1992. Stadsarcheologisch onderzoek in Gent (O.-VI.), in: Archaeologia Mediaevalis, jg. 15, 53-55.</p>
157818	<p>Opgraving (1978); NK: 15 m</p> <p>Romeinse tijd: intaglio.</p>

	<p>19de eeuw: afvalkuil waarin een 14-tal voorwerpen in pijpjarde met afbeeldingen van hoofdjes werden gevonden.</p> <p>Bron: Bockstael P., 1986. Verloren voorwerpen: een Romeinse intaglio, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent jg. 10 afl. 2, 67-72.</p>
157830	<p>Opgraving (1985); NK: 15 m</p> <p>Romeinse tijd: kuilen, paalsporen, luxewaar.</p> <p>Vroege middeleeuwen: diverse strata met vroegmiddeleeuws en middeleeuws materiaal.</p> <p>Late middeleeuwen: huis met in de kern romaanse constructie en gelijkvloers in Doornikse kalksteen; gouverneurswoning met resten in Doornikse kalksteen, baksteen en vloerniveaus van vroegere fasen van de woning.</p> <p>Bron: Laleman M.C., 1985. Vondstmeldingen. Prooststraat, Gouverneurswoning, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent jg. 9 afl. 2, 60.</p>
157875	<p>Opgraving (1979-1979); NK: 150 m</p> <p>Romeinse tijd: Gallo-Romeins aardewerk, concentraties van dakpannen, paalgaten die op een eerste bewoningskern zouden kunnen wijzen, een mogelijk 6-postenspieker, kuilen (zandontginning ?).</p> <p>Volle middeleeuwen: sporen van een klein, éénschepig houten gebouw, een rij van 7 paalkuilen.</p> <p>Late middeleeuwen: reducerend gebakken aardewerk, funderingen van muren in Doornikse kalksteen, kelder en twee tegelvloeren (waarvan 1 met 13de-eeuwe gehistorieerde tegels).</p> <p>16de eeuw: sporen van het Spanjaardenkasteel.</p> <p>Bron: Van den Eynde G., 1983. De Sint-Machariuswijk te Gent, opgravingscampagne 1978-1979. Studie van het Gallo-Romeins en vroegmiddeleeuws aardewerk in hun historische context, onuitgegeven licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.</p>
207012	<p>Opgraving (2011); NK: 15 m</p> <p>Steentijd: afslagen, schrabbers, klingen.</p> <p>Laat-mesolithicum: microklingen, fragment van een trapezium.</p> <p>Ijzertijd: twee crematiegraven, twee fragmenten van grachten die tot het grafcomplex behoren.</p> <p>Midden-Romeinse tijd: Restanten van erfafbakeningen (grachten en greppels), hoofdgebouwen en bijgebouwen, waterputten, en greppels en kuilen van vermoedelijk artisanale aard.</p>

	<p>Tot de oudste fase behoort o.a. een huisplattegrond van het Alphen- Ekeren type. Tijdens de eerste eeuw krijgt de site een planmatige indeling, o.a. met de aanleg van een omgrachting, en minimum 2 hoofdgebouwen. Aan het einde van de 2e eeuw wordt de site heraangelegd. Daarnaast nog twee brandrestengraven.</p> <p>Laat-Romeinse tijd: kuil, greppels, palissade, paalsporen.</p> <p>Karolingische periode: waterput en kuil met veel bewoningsafval.</p> <p>Merovingische periode: huisplattegronden, 5 waterputten.</p> <p>Volle middeleeuwen: verschillende hoofdgebouwen (hoeves), bijgebouwen, waterput, grachten, greppels en depressies met nederzettingsafval.</p> <p>Late middeleeuwen: enkele gebouwplattegronden, waterputten, grachten en greppels.</p> <p>Nieuwe tijd: grachten.</p> <p>Nieuwste tijd: zandwinningskuilen.</p> <p>Bron: De Logi A., Dalle S., 2013. Destelbergen - Panhuisstraat. Archeologisch onderzoek - 2011, DL&H-rapport 8, Deinze.</p>
207335	<p>Opgraving (2013); NK: 15 m</p> <p>Laat-Romeinse periode: karrespoortracés en enkele geïsoleerde paalsporen.</p> <p>Volle middeleeuwen: greppels, grachten, paalkuilen en 3 waterputten. Aan de hand van het materiaal in de vulling zijn de waterputten te situeren in de 10de tot 13de eeuw.</p> <p>Nieuwe tijd: puinspoor.</p> <p>Bron: Herreman D., Mertens E., Ryssaert C., 2014. Archeologische opgraving Dendermondsesteenweg (Destelbergen), Ruben Willaert Rapport 42, Sijsele.</p>

Mechanische prospectie

151115	<p>Mechanische prospectie (2010); NK: 15 m</p> <p>Metaaltijden: aardewerk, paalkuilen, greppelfragmenten.</p> <p>Bronstijd: grachtfragmenten van een circulair grafmonument met vermoedelijke diameter van 27 m met paalkuilen en protohistorische besmeten wandscherven.</p> <p>Late bronstijd: paalgat, kuil met een fragment van een besmeten pot, crematieresten die mogelijk een restant zijn van een beenderpakgraf met onderaan een schedelfragment, grafmonumentje en greppel die wellicht deel uitmaakt van dit circulair grafmonumentje.</p>
--------	--

	<p>Vroege ijzertijd: grachtfragment waarin een bijna volledig profiel van een geknikte schaal werd gevonden.</p> <p>Romeinse tijd: gracht met twee scherven (o.a. van een terra sigillatbord type Dragendorf 18 uit de Flavische tijd einde 1ste – begin 2de eeuw). De gracht was voorzien van een enkelbreker wat, samen met de afmetingen, zou wijzen op een defensieve functie.</p> <p>Merovingische periode: aardewerk, crematieresten.</p> <p>Bron: Laloo P. & Blanchaert H., 2010. Gent - Hogeweg Archeologisch proefsleuvenonderzoek 19/05 - 08/06/2010, Gate - rapport 4.</p>
151234	<p>Mechanische prospectie (2006); NK: 15 m</p> <p>Romeinse tijd: resten van oud vaatwerk, urnen, kruiken, schotels, bronzen nagels.</p> <p>Volle middeleeuwen: site met walgracht. De sporen van de oeverbeschoeiing van de brug werden teruggevonden en kunnen gedateerd worden in de 14de eeuw. Herlegem werd reeds in 966 vernoemd als bezit van de Sint-Baafsabdij. Daarnaast nog grachten waarin prehistorisch aardewerk (ijzertijd) en middeleeuws aardewerk werd aangetroffen. Een C14-datering op houtresten op de bodem van de gracht wijzen op de 11de-13de eeuw.</p> <p>Bron: Stoops G., 2008. Sint-Amandsberg, Duivestaartstraat, Herlegem, in: Archeologisch onderzoek in Gent 1997-2008. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2, 176-180.</p>
157772	<p>Mechanische prospectie (1991); NK: 15 m</p> <p>Late middeleeuwen: muurrest in Doornikse kalksteen die in het verlengde ligt van een muur die beschouwd wordt als de 13de eeuwse omheiningsmuur rond het abdijcomplex. Mogelijk kan het hier echter ook gaan om een restant van de meest noordelijke muur waarlangs de Leie liep.</p> <p>Bron: Raveschot P. & Rondelez P., 1991. Vondstmeldingen. Buitenhof - Lucas Munichstraat, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent jg. 15 afl. 3, 36.</p>
157779	<p>Mechanische prospectie (1991); NK: 15 m</p> <p>16de eeuw: zuidwestelijke hoek van een vierkante bakstenen constructie werd vrij gelegd. Nagenoeg de volledige vloer was bewaard gebleven. Het gaat om het voormalige kruitmagazijn van het Spanjaardenkasteel.</p> <p>Bron: Van Doorne G., 1991. Vondstmeldingen. Schoolkaai, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, jg. 15 afl. 3, 39.</p>
157784	<p>Mechanische prospectie (1991); NK: 150 m</p> <p>Midden-Romeinse tijd: greppel, verscheidene paalkuilen.</p>

	<p>Late middeleeuwen: begraafplaats met grafkuilen en knekelputten. Verschillende sporen van kistbeslag werden geregistreerd. Veel kisten waren voorzien van vier driehoekige of ronde hengsels. Tot in de onderste graven werd hoogversierd aardewerk gevonden, wat wijst op een laatmiddeleeuwse datering.</p> <p>16de eeuw: laag met 16de tot 19de-eeuws materiaal uit de Slachthuisperiode. Daarnaast muurresten uit Doornikse kalksteen die kunnen geïdentificeerd worden met het 16de eeuw Spanjaardenkasteel.</p> <p>Onbepaald; kuil met (Romeins ?) bouwpuin.</p> <p>Bron: Laleman M.C., e.a., 1991. Vondstmeldingen. Slachthuisstraat, Slachthuis, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, jg. 15 afl. 1, 63-64.</p>
157892	<p>Mechanische prospectie (1981); NK: 15 m</p> <p>Neolithicum: fragment van een gepolijst bijl.</p> <p>Romeinse tijd: aardewerk.</p> <p>Late middeleeuwen: ploegsporen.</p> <p>17de eeuw: kuilen.</p> <p>Bron: Van den Eynde G., 1983. De Sint-Machariuswijk te Gent, opgravingscampagne 1978-1979. Studie van het Gallo-Romeins en vroegmiddeleeuws aardewerk in hun historische context, onuitgegeven licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.</p>
165792	<p>Mechanische prospectie (2013), NK: 5 m</p> <p>Vroeg-Romeinse tijd: kuil met handgevormd aardewerk.</p> <p>Bron: Smet J., Van Goidsenhoven W., 2013. Archeologisch Vooronderzoek Lijnmolenstraat (Gent), Ruben Willaert Rapport 55, Sijsele.</p>
211307	<p>Mechanische prospectie (2015); NK: 15 m</p> <p>Nieuwste tijd: enkele greppels en kuilen.</p> <p>Bron: Hoorne J., De Kreyger F., De Brant R., 2015. Sint-Amandsberg - Staf Bruggenstraat. Archeologisch vooronderzoek - oktober 2015, DL&H-Rapport 25, Adegem.</p>
211309	<p>Mechanische prospectie (2015); NK: 15 m</p> <p>Steentijd: geretoucheerde kling in vuursteen.</p> <p>Midden-Romeinse tijd: brandrestengraf.</p> <p>Vroege middeleeuwen: graf met verbrand bot met geplooid zwaard, waarschijnlijk scramasax, deel van maalsteen in tefriet, en dolk of klein mes.</p>

	<p>Nieuwe tijd: kuilen, grachten, waterput.</p> <p>Nieuwste tijd: ploegsporen en afvalkuilen.</p> <p>Bron: Heynssens N., Hoorne J., De Brandt R., 2015. Gentbrugge-Gentbruggekouter. Archeologisch vooronderzoek - november 2015, DL&H-Rapport 26, Adegem.</p>
211502	<p>Mechanische prospectie (2014); NK: 15 m</p> <p>Ijzertijd: enkele scherven handgevormd aardewerk.</p> <p>Nieuwe tijd: sporen van landbewerking, systeem van drainage- of perceelsgreppels.</p> <p>Onbepaald; enkele geïsoleerde paalkuilen.</p> <p>Bron: Demoen D., De Cleer S., 2014. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem, Gent, Sint-Amandsberg, Waterstraat, BAAC Vlaanderen rapport 93, Gent.</p>

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

151262	<p>Cartografische indicator; NK: 15 m</p> <p>Middeleeuwen: site met walgracht</p> <p>Bron: Charles L., Laleman M.-C., Lievois D. & Steurbaut P., 2008. Van walsites en speelhoven. Het vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619), Gent.</p>
--------	--

Toevalsvondst

157699	<p>Toevalsvondst (1997); NK: 150 m</p> <p>18de eeuw: menselijke skeletten die in verband kunnen gebracht worden met de begraafplaats voor de parochies Sint-Baafs, Sint-Jacob en Heilig-Kerst die hier gelegen was tussen 1784 en 1878.</p> <p>Bron: Laleman M.C., 1997. Vondstmeldingen. Wasstraat, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, jg. 21, afl. 3-4, 104.</p>
157889	<p>Toevalsvondst; NK: 15 m</p> <p>Laat-neolithicum: driehoekige pijlpunt in lichtgrijze vuursteen met een schacht en twee afgebroken weerhaken.</p>

	Bron: S.n., 1978. Vondstmeldingen. Sint-Amandsberg, Rozebroekslag, 23, in: Stadsarcheologie 2/2, 26.
--	--

Controle van werken

40148	Controle van werken; NK: 15 m 18 ^{de} eeuw: los menselijk botmateriaal (maakt deel uit van het kerkhof voor de parochie Sint-Baafs tussen 1784 en 1878).
157846	Controle van werken (1983); NK: 15 m 16 ^{de} eeuw: metselwerkmassieven uit baksteen en Doornikse kalksteen. De ligging en de aard van het metselwerk laten toe deze massieven te interpreteren als restanten van het Spanjaardenkasteel. Wellicht gaat het om overblijfselen van de noordoostelijke bastion. Bron: Laleman M.C. & Raveschot P., 1983. Vondstmeldingen. Kasteellaan, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, jg. 7 afl. 3, 34.
157855	Controle van werken; NK: 15 m 16 ^{de} eeuw: OW-gericht baksteenmassief; het betreft een gedeelte van de funderingen van de noordelijke omheiningmuur van het Spanjaardkasteel uit het midden van de 16de eeuw. Bron: Laleman M.C., 1982. Vondstmeldingen Schoolkaai, in: Stadsarcheologie 6/2, 47-48.

Onbepaald

32057	Onbepaald; NK: 150 m Romeinse tijd: terra sigillata, drie flesjes uit aardewerk; Bron: Van den Eynde G., 1983. De Sint-Machariuswijk te Gent, opgravingscampagne 1978-1979. Studie van het Gallo-Romeins en vroegmiddeleeuws aardewerk in hun historische context, onuitgegeven licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.
32197	Onbepaald; NK: 15 m Romeinse tijd: zone met Romeinse bewoningssporen.
32563	Onbepaald; NK: 150 m Nieuwe tijd: site met walgracht, voorheen een eenvoudige rechthoekig omgrachte site met herenverblijf toebehorende aan Segher Verstraten.

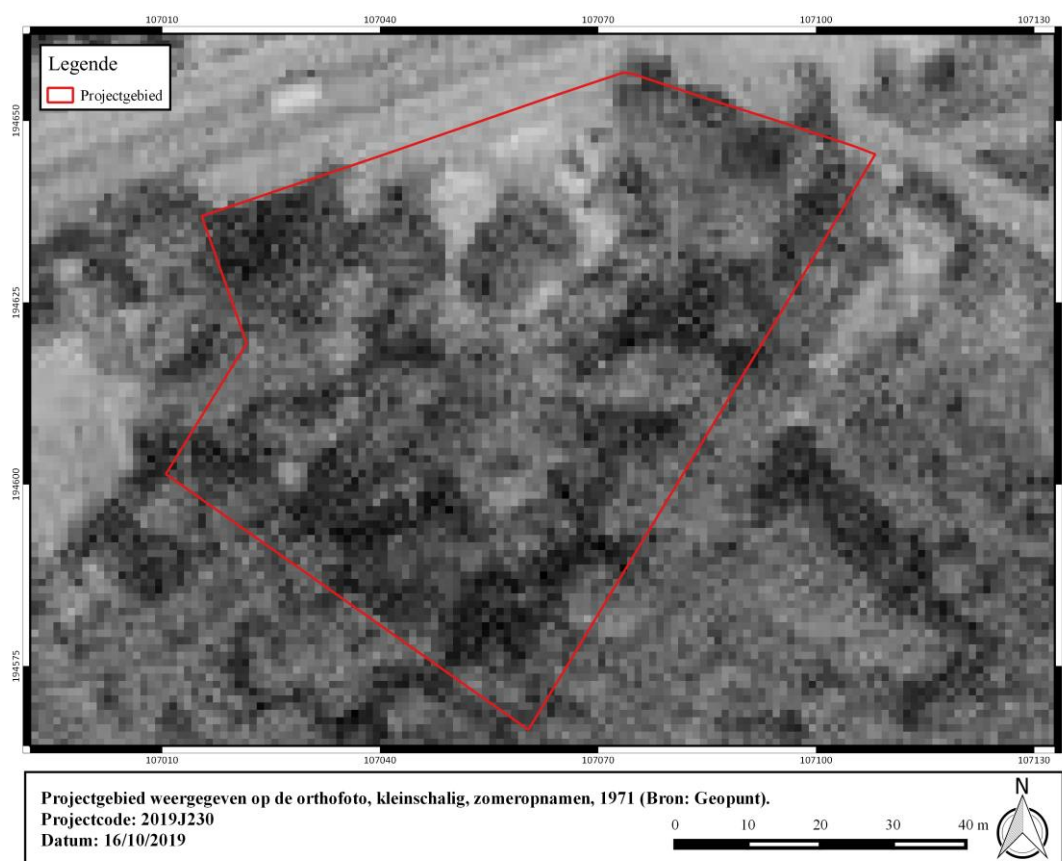

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

Het projectgebied is doorheen de jaren op enkele luchtfoto's vastgelegd. De orthofotosequentie geeft een zekere evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia.

De eerste beschikbare orthofoto dateert uit 1971. Op deze luchtfoto lijkt binnen de contouren van het plangebied weinig bebouwing aanwezig te zijn. Het terrein is grotendeels ingenomen door bosgebied. Vanaf 1979 is bebouwing op te merken. De bebouwing situeert zich in het noorden, noordoosten en zuidwesten van het plangebied. Het overige gedeelte is ingenomen door bomen. Deze situatie is tevens zichtbaar op de orthofoto van 2000-2003. Naast de bebouwing is ook verharding in het noorden aanwezig. In 2005 worden de bomen grotendeels verwijderd en ligt deze zone braak. De bebouwing is nog steeds waarneembaar. In 2015 is de bebouwing centraal en in het noorden, en de verharding in het noorden, volledig gesloopt. Het gebouw in het zuidwesten is nog aanwezig. De verharding is verplaatst naar het noordwesten. Rondom het gebouw werd een terras aangelegd. Het overige terrein is deels ingenomen door grasland en deels door een braakliggende zone. Deze situatie is tot op heden ongewijzigd gebleven.

Binnen het plangebied is reeds een sanering uitgevoerd over een zone van ca. 200 m² (zie 1.3.6.2).

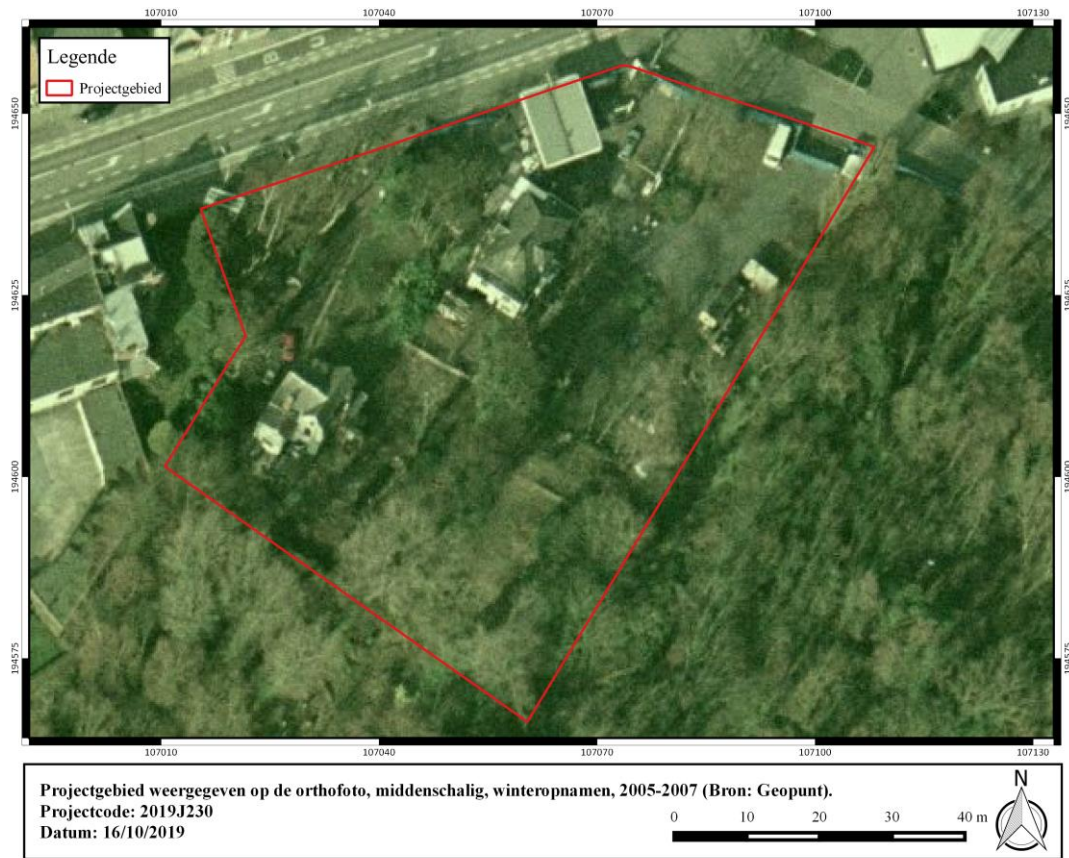
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2005-2007 (Bron: Geopunt).

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).

Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een meerwoningenproject met ondergrondse parking op de hoek van de Alfons Braeckmanlaan en Rozenbroekslag te Sint-Amandsberg, deelgemeente van Gent. Het onderzoeksgebied is ca. 4960 m² groot en wordt op heden ingenomen door een woning in de westelijke hoek, verder ligt het terrein braak.

Landschappelijk gezien is Sint-Amandsberg gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei, in verstedelijkt gebied. Sint-Amandsberg bevindt zich op droger terrein tussen de Vallei van de Leie in het noordwesten en de Schelde in het zuidoosten. Ter hoogte van het onderzoeksgebied geeft de Quatairgeologische kaart een profielopbouw weer van eolisch dekzand van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen dat rust op een sokkel van fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan en getijdenafzettingen van het Eemiaan. De locatie op hoger gelegen zandige opduikingen nabij grote riviervalleien moet een beduidende aantrekkingskracht gehad hebben rondtrekkende groepen jager-verzamelaars. De bodemkaart geeft vanwege het verstedelijkte karakter geen informatie weer met betrekking tot het sediment. Nabijgelegen polygonen wijzen op de aanwezigheid van een nattere depressie. Op het lokale hoogtemodel is in de noordoostelijke hoek een depressie op te merken. Deze gaat naar alle waarschijnlijkheid terug op de vijver die zichtbaar is op de kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw uit de jaren '50.

De cartografische bronnen wijzen op een ruraal en open karakter van het onderzoeksgebied ten oosten van Gent. Op de Deventerkaart is te zien hoe het onderzoeksgebied zich langs een belangrijke weg bevindt die later evolueert in de steenweg naar Antwerpen. De Ferrariskaart geeft een vergelijkbaar beeld waarbij het onderzoeksgebied en de directe omgeving is ingekleurd als akker. Langs de Antwerpse Steenweg heeft zich dorpskern van Sint-Amandsberg ontwikkeld. Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied wordt geen bebouwing afgebeeld. Hierin is pas verandering merkbaar op de kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw. Hierop zijn op het terrein twee structuren afgebeeld en is in de noordoostelijke hoek een omvangrijke vijver afgebeeld. Op het onderzoeksgebied was een tankstation gevestigd vanaf de jaren '70, op de orthofotosequentie is te zien hoe de noordelijke infrastructuur wordt afgebroken en het terrein grotendeels braak komt te liggen. In functie van de sloop en geplande ontwikkeling werden verschillende saneringen uitgevoerd binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Enkel over de sanering van de zuidoostelijke hoek over een oppervlakte van ca. 200 m² is informatie beschikbaar. Hier werd tot 2m onder het huidige maaiveld afgegraven en kan aldus uitgegaan worden van een verstoord bodemarchief⁵. De impact van deze bouw- en sloopwerken en overige saneringen op het bodemarchief is ongekend.

Op het onderzoeksgebied zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. Net ten oosten wijst de vondst van een neolithische pijlpunt op een aanwezigheid van de vroege landbouwers (CAI 157889). Ten noordwesten van het onderzoeksgebied, op hoger gelegen terrein op de rand van de riviervallei zijn bij verschillende onderzoekscampagnes langs de Hogeweg funeraire resten uit de metaaltijden en Romeinse periode in kaart gebracht evenals sporen van Romeinse en middeleeuwse bewoning. Ten noorden van het onderzoeksgebied werd bij een prospectie aan de Lijnmolenstraat een kuil uit de metaaltijden aangesneden. Ook aan de Duivestaartstraat werden resten uit de Romeinse periode onderzocht. Daarnaast werden er nog restanten van een volmiddeleeuwse site met walgracht aangesneden die vermoedelijk toebehoorde aan de Gentse Sint-Baafsabdij. Op het grondgebied van Destelbergen, aan het Eenbeekeinde werden funeraire

---

⁵ Van Havermaet H, 2017, Eindevaluatierapport Santerra nv Rozenbroekslag z/n, 9040 Sint-Amandsberg (Gent), 2017-WE-979, OVAM dossiernr. 3999, p. 26

resten uit de Romeinse periode en sporen van bewoning uit de Romeinse periode en de middeleeuwen in kaart gebracht. Ook verder richting het westen, in het Sint-Baafsdorp en de Machariuswijk rondom het Spaans Fort wordt melding gemaakt van Romeins vondstmateriaal. Op basis van de gekende waarden in de ruime omgeving moet uitgegaan worden van een vrij intense bewoning in de regio tijdens de metaaltijden en de Romeinse periode.

Het bureauonderzoek wijst op een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Verdere onderzoeksdaden zijn noodzakelijk om de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig erfgoed te evalueren. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de verstoringsgraad en bewaringskansen te evalueren. Er zijn sterke aanwijzingen dat het bodemarchief dermate verstoord en gefragmenteerd is dat verder archeologisch onderzoek niet langer kan leiden tot enige kenniswinst. Vooralsnog kan op basis van de beschikbare gegevens niet gesproken worden van een vlakdekkend verstoord bodemarchief. Dit dient objectief vastgesteld te worden. Blijkt daarentegen dat lokaal bodemhorizonten bewaard zijn die indicatief kunnen zijn voor een betere bewaring van artefactensites dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve verkenning wordt dit onderzoek aangevuld met een waarderende stap of proefputten. De gekende waarden in de ruime omgeving wijzen eveneens op een trefkans inzake sporenarcheologie. De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek.

2 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019: *Begraafplaats Campo Santo* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/200725> (geraadpleegd op 22 oktober 2019).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019: *Groot Begijnhof* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122162> (geraadpleegd op 22 oktober 2019).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019: *Sint-Amandsberg* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14012> (geraadpleegd op 21 oktober 2019).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019: *Sint-Amanduskapel* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/26831> (geraadpleegd op 22 oktober 2019).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: *Victor Braeckmanlaan* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/3432> (geraadpleegd op 21 oktober 2019).

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Hasquin H., Van Uytven R. & Duvosquel J.M. 1980. *Gemeenten van België, geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek Vlaanderen-Brussel*, Gemeentekrediet van België, Brussel, 975-976.

VAN RANST E. & SYS C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.s

